

m a n u s

37

m a n u s

Nylands litteraturförening r.f.

m a n u s

Litterär tidskrift utgiven av Nylands litteraturförening r.f.
med stöd av Stiftelsen Tre Smeder.

Tidskriften utkommer en gång om året.

Ansvarig utgivare: Solveig Williams

Teknisk framställning: Johan Ulfvens

Teckning: Signhild Kempe-Järvensivu – *Coffee and cakes*

Hemsida: nylitt.webbhuset.fi

ISSN 1458-9389

Tryckt på miljövänligt papper

Oy tt-urex Ab
BORGÅ 2019

Kära läsare!

Nylands litteraturförenings publikation Manus utkommer en gång per år, vanligtvis före Helsingfors bokmässan.

Allra först vill alla i föreningen och styrelsen rikta ett stort tack till Ursula Vuorenlinna som har varit vår eminenta ordförande i elva års tid. Hon bytte hemort för att tillträda en befattning som övertranslator vid Vasa stad och ansåg därför att hon inte längre kunde sköta ordförandeskapet för vår nyländska förening. Vi saknar Ursula och letar aktivt efter en person med kunskaper och intresse att efterträda henne.

Under bokmässan i Helsingfors den 24–27 oktober hittar du oss bland andra svenskspråkiga deltagare, som i år samlas under en stor cirkelformad banderoll med texten BOKBYN.

Vi deltar i Bokkalaset i Ekenäs den 9 november. Som tidigare hyr vi en buss som avgår kl. 8.30 från hållplatsen utanför Kiasma. Resan kostar 10 euro tur och retur och det brukar finnas gott om plats så man kan gärna ta med en vän. Vårt program på bokkalaset består av en drop-in-verkstad i flödesskrivande, ledd av Annika Cleo, som säger: ”Inga förkunskaper krävs, bara en villighet att kasta sig ut och pröva på tillsammans med andra likasinnade. Ta gärna med din laptop eller ett häfte och älsklingspennan. Välkommen till biblioteket kl. 11–13.” Återfärden till Helsingfors är planerad till kl. 16.

För första gången prövar föreningen på att vara med i ett högläsningstillfälle på Eftis med början efter höstlovet i oktober vid Åshöjdens skola i Helsingfors. Flera personer har anmält sig och andra kan medverka. Det gäller att tycka om barn i de yngsta skolklasserna och hjälpa dem att intressera sig för läsning. Mera information från solveig.williams@gmail.com

Hälsningar från Nylands litteraturförening

Solveig Williams
Styrelsemedlem

Hur länge ska mammor leva

*Hur länge skall mammor leva
Mammor skall leva tills de blir mommor å fammor
Så länge skall mammor leva
Tills alla sagor är lästa
Tills deras barn blir mammor och pappor
Tills deras barnbarn klivit ut i livet
Och förbereder sig på att bli mammor och pappor
Tills alla historier är berättade, alla bilder visade
Så länge skall mammor leva
Då kan de avskrivas
Då är tid för annat,
När epitetet sen är, tack att du stannade så länge hos oss.
När sorgen bara blir en liten grå fjäder,
Saknaden bara stor som ett nålsöga
Så länge skall mammor leva.*

*Men när mammor dör för tidigt
då allting ännu är i knopp
Då sagorna ännu hänger oberättade i träden
När mammor dör för tidigt
Då gråter skogen
Då slokar harens öron
Då stannar universum en rymdsekund
En dimma över barnets ögon, en evig.
Då blir minnena, verkligheten
Gårdagen, idag, i morgon
Tidens dimension, en annan
Sorgen kryper sakta över trösklarna
Gömmer sig i lakansfällen
Natten är dess hemvist.*

*När mammor dör för tidigt
Bryts ett mönster, paralleller korsas
Det som förr var runt, blir rakt
Det mjuka, rostigt järn
Aldrig mer blir alltid, alltid, aldrig mer
När mammor dör för tidigt*

Den dolda kammaren

Albrinken 21 A

En mörk gestalt syns mot bassängens botten. Orörlig. Den måste ha iakttagit mig ända sedan jag flyttade in. Jag pysslade på gården och plötsligt var det mörkt. Jag tände ljuset, och där satt grodan. Vid samma stig som jag gått på hela kvällen. Den största groda som jag någonsin sett.

Grodan har levt på min gård i fyrtio år. Ibland är den stor som min trädgårdshandske, ibland liten som min tumnagel. Om jag hittar en snigel i min trädgård, kastar jag den på springbrunnens kant. Den försvinner när jag inte tittar. Grodan lagrar sniglar och vita larver på bassängens botten.

En vår hittade jag fyra olika stora grodor under bassängens lock. Som en familj. De lät mig lyfta dem ur vägen. Så fort allt var klart, vattnet, svanskulpturen och sorlet, dök de ner i vattnet. De visste att springbrunnen var för dem. Deras.

Den allra minsta grodan klev upp på en sten och höll i pumpens elledning med sina små små händer. Vattnet rann ner över musselskal som jag radat runt kanten och fuktig dimma lade sig över stenarna. Grodan satt där i duschen varje dag.

Jag vet inte vad som hände med grodfamiljen. Nästa sommar var den borta. En gång råkade jag nämna grodorna, och grannen fick glasartad blick.

Den här sommaren är grodan medelstor. Jag ser den ofta på bassängens botten med utsträckta ben. Ibland sitter den med rumpan i vattnet, eller med nästippen ovanför ytan. Emellanåt tar den skydd under funkiorna som växer vid springbrunnens kant.

Ibland hörs trimmerns rytande genom häcken mot grannen. Jag går och kikar ner i bassängen, för att se att min groda är där. Grodan vet inte att den är min.

Visst har jag haft riktiga vänner. Bästa vänner, men jag har aldrig varit någons bästis. Inte ens när jag ännu var i arbetslivet. Jag har samlat surrogat hos butikskassan och i hälsogårdens väntrum. På busshållplatsen. De okända skäller ner systemet och springer hem för att gömma sig i sin obetydlighet.

Mina växter har mera ryggrad än de där stackarna. Jag planterar denna vallmo här, men i blodrött raseri tränger den upp sin blomma där. Raseri eller glädje, det är bara olika nyanser av rött. Då jag pysslat där ute länge nog, fick jag den där gåvan. Från molnen läser jag frostnatt och i vinden känner jag

regn. På skoj kan jag berätta om det för en sådan som varken ser eller tror. Och vad jag sett, det kommer.

Spelar ingen roll för mig, att grannens ungar säger: Gammal tokkärring.

Albrinken 21 B

När hon kommer hem från jobbet tittar hon på raden av upplysta fönster. Utifrån ser husen lika ut. Här ska man inte heller skilja sig från mängden, när skrånande gäng drar fram längs gatan och pissar mot träden vid portarna. Om någon försökte ta sig in, skulle grannarna släcka ljusen och kika ut mellan gardinerna.

Hon undviker att gå ut på gatan efter mörkret. Två gånger har man stulit jullyktan från familjens dörr.

Just nu sitter någon i en klaffstol, som hen nyss tog från någon annans gård. Beundrar stulna lerkrukor, som prunkar med snodda blommor. Senare på kvällen tänder hen ett snattat ljus i en stenlykta, som två tjuvar måste bära tillsammans. Ett par. Hur förklarar de sakerna som dykt upp i hemmet för sina barn? Tokmanni hade på special.

Hon förstår inte hur man kan njuta av ett stulet liv. Hennes kompis med familj sov inne i sin lägenhet, medan deras bildäck stals utanför fönstret. Den känslan kan hon förstå. Som att vakna på ett främmande ställe, naken och utan pengar. Den våldtagna känslan.

Hon har plank mot gatan, men det har hänt saker på bakgården. Ibland är störningen så liten, att hon inte kan vara säker. Hade hon staplat trettiosex eller trettiosju betongplattor i bortre hörnet? Om tjuvarna bär in dem på sin gård, en åt gången? Senare kan de ha några större barn med sig. Så där som djuren lär sina ungar de bästa ställena och konsten att klara sig.

En gökunge kläcks med instinkten att stjäla boet. Om den känner ett ägg mot sin rygg, rullar den ägget ut över boets kant. Det som skulle bli den rätta ungen i boet, sprätter sönder mot stenarna.

Andra har sagt att hon ska skaffa en viltkamera. Så hon har bevis i rätten. Vad ska hon bevisa? I sitt eget hus. Hon tänker inte berätta om allt som hon vet eller misstänker. Ett söndrat fönster går att byta ut. När man en gång utsetts till galning kan man aldrig bli något annat.

Albrinken 21 A

Dagens första runda på gården är min morgonandakt. Det enda gemensamma med den kristna tron är: av jord är du kommen.

Jag räknar tjugosex knoppar i pionen. Mina rörelser är som maklig dans, eller koncentrerat långsam kinesisk gymnastik, vars namn jag har glömt. Den bygger på en fullkomlig kontroll över kroppen. Jag är i bra skick för min ålder.

När trafiken tar över gatorna går jag in. Unnar mig ännu ett par timmars fridfull sömn.

Ett välbekant ljud vibrerar i min kropp och väcker mig. Jag har sovit för länge. Rusar upp och griper tag i sänggaveln tills svindelns slut. Kroppen klagar över den våldsamma språngmarschen ut.

Grodassängen töms otroligt snabbt, om vattenstrålen stöter mot funki-ans blad och sprids ut. Allt är ok. Jag låter blicken glida över kantväxterna och bassängens prydnadsstenar medan andhämtningen lugnar sig.

Trimmern, som tystnade för en stund, börjar yla och ryta på andra sidan häcken. Grannen vill ha snygga kanter. Påstår att det kommer ”snäckor” från min sida. Sniglarna älskar funkior, men på min gård är bladen alltid hålfria. Grodan älskar sniglar.

Morgonsolen har knäppt upp tre pionknoppar. Försiktigt närmar jag mig bassängen. Grodan gömmer sig. Ibland skyddar den sig för trimmerns ljud under funki-ans blad eller på bassängens botten. Jag tar håven som jag putsar bassängen med och sveper genom vattnet. Grodan är inte i springbrunnen.

Trimmern biter sig in i gräset vid häcken. Jag stiger in i kantplanteringen och lyfter på funki-ans blad. Ingen groda. Ibland kryper den in bakom de stora flata musselskalen som lutar mot kanten. Vattnet rinner ner längs skårorna i dem. Bakom vattenfallet finns en sval dold kammare. Grodan är inte heller där. Växterna krossas under mina skor.

Trimmern gnyr då den träffar något. Hiccar till innan den går vidare. Jag kan se det för mig. Det avklippta huvudet där ögonen glimmar mörka, som ännu levande. Grannens trädgårdsjacka skymtar mellan buskarna. Trimmern sjunger sin dödssång. Efter jobbet kastar hon säkert liket i diket, där det slits sönder av kråkor och katter. Jag krossar fler blommor då jag skyndar mig mot henne. Det finns en öppning i häcken.

På grund av hörselskydden ser hon inte mig förrän jag står rakt framför. Ensamförsörjaren rycker till och stelnar, trimmern ylar i luften mellan oss. Jag rycker den åt mig och kastar den in i buskarna. Den krossar blommande grenar, hostar till och tystnar.

Grannen talar med darrig röst men skriker inte. Jag lyssnar inte. Tar i grannens trädgårdsjacka och långsamt dansande leder jag henne över rån och in på min sida. Vi snurrar förbi pionerna och längs rabattens kant mot huset. Jag ömsom stramar och lättar mitt grepp, ger henne hopp. Hon stretar vilt när hon äntligen fattar.

Rent vatten porlar i springbrunnen. Jag trycker ner grannens huvud: Jag döper dig. Nej. Jag viger dig, till d-

Albrinken 21 B och A

Jag tar ett par vacklande steg bakåt och hör växterna krasa under mina trädgårdsskor. Kallt vatten rinner ner under min trädgårdsjacka. Men nu ser jag inte trädgården utan något annat.

Ljusklot klättrade över sovrumsväggarna och barnen skrek: det spökar! En ljuskägla träffade mina ögon och jag förstod, att någon lyste in genom fönstren med en kraftig ficklampa. Nästa morgon såg jag spår efter damstövlar i blomrabatten.

Andra nätter vaknade vi av att någon drog med ett kvastskäft längs brädfodringen. Kränck kränck kränck kränck kränck, där hoppade det: kränck. Vi blev rädda för det plötsliga ljudet. Som en poltergeist inne i väggen, men det sa jag inte till barnen. Jag gick ut och där var ingen.

Det lät som fallande kottar eller ekollon, när någon kastade sten på plåttaket. Det fanns varken barrträd eller ekar på hela gården. Jag rös. Bakom häcken fanns en kärring som ville ha bort ungarna. Det skulle aldrig bli något av dem, med en sådan mamma. Ensamförsörjaren.

När vi flyttade hit gick jag rågång med grannfrun. Allt finns till pappers. Och buskarna står längs rån. Nu står jag på fel sida om rån, och det har ingen betydelse. Numera. Nu bestämmer jag här. Jag, Ensamförsörjaren.

Jag vill gråta. För barnens skull är jag tyst, de ska inte komma hit. Att ett människoliv kan hänga på en skör tråd: En gammal människa, det svindlar lätt. En fot slinter på våt sten. Jag hör, igen, huvudet smälla dovt mot den elegant lagda kantstenen.

De kommer att förhöra mig för syns skull, men det är ett klart fall. Mina händer är i fickan, fingrarna rycker som om de ännu grep efter kärringens strupe. Det droppar vatten från mitt hår. En mörk gestalt syns på bassängens botten med utsträckta ben. Orörlig.

Men nu är de två. En medelstor och en stor. ■

Jag satt med en plåtask

*Jag satt med en plåtask.
Andades in och ut vädret,
vädrande på mina ord och tankar
som alla mina skåp
Där de genomskinliga kackerlackorna
festat i månskenet.*

*Jag suckade
och kände hur några tårar
gled ner mot vassen nedanför.
Jag öppnade asken
före den morgonen då flyttfåglarna
skulle fly(ga) över – till andra sidan
av drömmarnas hav,
Där de sedan skulle fälla alla sina så vita fjädrar.*

*Jag öppnade locket
och där inne stod alla
invävda i bomull och silkespapper
i grönt och gredelint.
Jag lyfte försiktigt upp
alla så sällsynta
lyckliga stunder som bevarades
i stenarna, handskrivna brev, torkade blommor
och några svartvita bilder.*

*Jag tryckte dina ord mot mina läppar.
Jag doftade på blommorna.
Jag fyllde mitt hjärta med ånga av dig.
Men varför gör allt vackert så ont – i livet?
Och du svarade mig;
För att du ska komma ihåg det vackra,
för att du ska känna att du lever,*

*för att du inte ska glömma att drömma vidare
Och för att du ska veta att du blivit älskad
Stort!*

*Jag satt med en plåtask.
Jag andades in och ut
och mitt hår svävade i luften
vid havet.*

Minnen från barndomen

Jag läser Keltikangas-Järvinens bok om Temperament och börjar tänka på hurdan min egen mamma var. Antagligen var hon själv ett blygt barn, som skämdes för sin far och saknade sin tidigt bortgångna moder. Dessa kvinnor, mamman och hennes systrar hade i början av 1900-talet flyttat in från Bromarv till huvudstaden för att jobba i en tvättinrättning med att tvätta och stryka de rika herremännens vita skjortor och stärka deras kragar.

Det var viktigt för mostrarna (och mamman så länge hon levde) att vara servila, effektiva, renliga och ärliga, förutom skickliga med sina händer. De måste snabbt inse och lära sig de sociala koder som gäller i umgänget bland övre medelklassen i storstaden. Det måtte ha varit något helt annat än de umgängesseder deras fäder, landsborna, backstugusittarna, jordbrukarna hade!

Jag har vaga minnen av hur min mor vändades inför alla dessa tanter, grannar och bekanta som var infödda helsingforsare och som var gifta med framgångsrika män, kanske också födda i lite mer förmögna eller åtminstone kultiverade familjer. Och jag har en aning om att hon skämdes våldsamt för sina billiga och snabbt gammalmodiga kläder, såsom kappor, hattar, klänningar.

Ingen i vår familj rökte eller använde alkohol. Ingen spelade kort eller hasard heller. Alla var flitiga. Ändå lyckades inte mor skaka av sig misären som snodde sig kring hennes ben som ett par billiga strumpor.

Det var till en sådan miljö jag föddes sent i december 1949. Finland hade levt i fred bara lite på 4 år, det var ont om alla varor och mycket var ransonerat. Just vid den tiden hade min far sagt upp sig från ett tryggt jobb som vicedirektör, och det var ytterst svårt för honom att få något annat. Han lär ha skrivit ett hundratal arbetsansökningar, men alltid var det någon yngre, lite mera meriterad som fick jobbet.

Mot en sådan bakgrund är det kanske förstäeligt att föräldrarna höll barnen i stränga ledband. Mors fasa var att bli neddragen i uppenbar fattigdom såsom i fadershemmet. Och näststörst efter den ekonomiska avgrunden var rädslan att tappa ansiktet socialt, dvs bli avslöjade som uppkomlingar (vilket de ju var!) som gjorde anspråk på en plats i medelklassen, fast de borde ha hört till proletariatet.

Till den sociala uppåtsträvan hörde att ge barnen en så god utbildning som möjligt. Ur föräldrarnas synvinkel betydde det att "gå till student". Vi barn hörsammade det alla tre, och det med bravur. Både mina syskon och jag fort-

satte dessutom i högskola och fick en examen därifrån – det är redan två steg högre än vad mor hade nått, och tre steg mera än vad far hade då han slutade skolan som 11-åring.

Dessutom har vi alla tre haft ordentliga jobb under långa, långa tider (visst var min bror arbetslös under ett par perioder, men med de förtjänstrelaterade arbetslöshetsbidrag han lyfte gick det ingen nöd på honom för det) och rent av skördat vissa sociala lagrar tack vare arbetsfliten. Så på lång sikt ”vann” min mor över det hon var mest rädd för: att ramla ner i fattigdomsskiktet bland okunnigt folk från landet. Vi är urbana nu!

Mor hade dessutom privata rädslor för att råka ut för tafsande, trakasserande gubbar. Genom att gifta sig med G.E. fick hon motsatsen, närmast ett helgon, en gudfruktig man, duktig med pennan.

Så det borde ha varit en betydligt lättare stämning i hemmet. Jag ”minns” den dock som tryckande, svårmodig och ofattbar. När jag småningom konfronterades med ”normala” familjer bland mina klasskamrater kunde jag inte annat än häpna över att en sådan ”lätt” inställning är tillåten, att sådan frihet är möjlig! Och att de där föräldrarna hade ett så mycket friare samspråk med sin avkomma.

Hos oss var pappa helig, man utmanade inte honom, man skämtade inte, man frågade inte ens något – det var bara mor som egentligen hade tillgång till hans tankar. (Vet inte vad syskonen möjligen nådde upp till). För mig var far oåtkomlig, en upphöjd person som inte fick störas. ■

Sensommar

Hon såg på hans hand som skakade fatet med kaffekoppen i blommigt Meissen-porslin. Det var tecknet att han skulle ha påfyllnad. Resten av honom var gömd bakom tidningen. Handen var gråblå med en liten svart ö av hårstrån på de nedersta fingerlederna och en större tofs på handryggen. Naglarna var runda, alabasterfärgade och välmanikyrerade. Gud så väl hon kände den handen!

Hon steg upp, tog kaffepannan och höll inne en impuls att hälla kaffet över den skramlande näven.

– Varsågod Kuno, sa hon i stället och släppte ner en sockerbit eftersom han fortsatte skramla med koppen. Han hade fortfarande blicken i tidningen och grymtade något obestämt som skulle föreställa tack.

– Vill du ha mera äggröra?

– Han svarade inte, sörplade bara ljudligt med näsan i bladet.

– Kuno, vill du ha mera äggröra, kära du? Hon hade höjt rösten. Den kallar ...

Nu lade han ner tidningen med ett irriterat prassel och hans ansikte kom till synes.

– Nej! Och du vet att jag inte tål höga ljud på morgonen! Hans nasala röst, en inlärd auktoritet, spottade ut orden i höga decibel.

Hon suckade, det var tydligen en sådan morgon igen: ingenting passade och han eldade upp sig till ursinne för minsta sak.

Det hade funnits en tid, för länge länge sedan, då han talat vänligt och civiliserat med henne. En tid då de kunnat diskutera saker, göra gemensamma beslut. Det var under samma tid hon trodde sig ana en stillsam underfundig humor hos honom. Kan sånt försvinna helt? Inte ett spår av den varan har hon noterat under de senaste decennierna. Tvärtom, allt är tristess, rutiner och patriarkalt pedanteri utan kompromisser. Kanske blir man sådan när man är gammal och sjuk? Han hade alltid haft ett häftigt humör. Men på sista tiden hade raseriskoven kommit allt oftare och mer oförutsedda. Hon beslöt sig för att sjunka in i den blommiga tapeten, göra sig lika osynlig som den grå dagen.

För sent!

– Du har bränt brödet, Emmy! Måste man verkligen börja sin dag med ... kolstybb!? Han slog handen i bordet så kopparna hoppade. Du vet ju hur känslig min mage är. Ansiktsfärgen steg upp till det höga hårfästet. Munnen, ett svart hål i hans ansikte, snörptes ihop men ur ena mungipan rann en stråle

saliv som alltid när han var uppbragt. De bleka ögonen bullade ut ur sina hålor, stirrade oseende.

Märkligt att en högintelligent man, som dagarna i ända bestämde över sin omgivning, överhuvudtaget inte kunde styra sina egna känslor, tänkte hon, han mår ju så illa av att hetsa upp sig.

– Kuno snälla, bli inte så upprörd, tänk på hjärtat. Förlåt mig, jag var så i mina tankar att jag glömde passa brödrosten.

Ilsket fräsande spottade han ut brända halvtuggade brödbitar på hennes vita damastduk. Där låg de som råttexkrementer, svarta, anklagande. Han tuggade tomt några sekunder, kastade sedan ifrån sig servetten och rusade upp. Hans ansiktsfärg skiftade från skär till lila. Det såg alarmerande ut.

– Lugna dig, gå och lägg dig en stund, ta en tablett så kommer jag och täcker över dig. Hon hade tagit honom i armen.

Han skakade av sig hennes hand och stirrade oseende några sekunder. Men så pyste luften ur honom och han lät sig foglig ledas till soffan. Lydigt svalde han tablettens och hon bredde ut pläden över honom. Hon satte sig ner och strök honom lugnande över huvudet så att håret låg som han ville ha det över flinten. Han var kallsvettig.

Hon sköljde av morgondisken och bemödade sig om att inte skramla. Kuno sov.

Tänk att han kunde bli så rasande av absolut ingenting. Var det en begynnande demens, det kunde förorsaka aggressivitet, visste hon. Ett sådant besked skulle Kuno aldrig klara av. Doktorn hade också varnat för all form av känslösvall, blodtrycket var högt och hjärtat hade fått sina törnar av de tidigare proparna. Hans hjärta måtte vara slitet, det hade trots allt pumpat sjutton år längre än hennes.

Hela deras gemensamma liv, hade hon, den unga och starka, fått ta emot de tunga törnarna.

Det var hon som under långa nätter under Anjas astmaanfall, timme efter timme vankat runt med flickan i famnen, rädd att väcka Kuno. Han skulle ju föreläsa på universitetet nästa dag. Senare var det hon som satt och väntade ut Peter under den vilda perioden med motorcykelgången och spriten. Till slut kom starkare rusmedel in i bilden och hon var maktlös. Om hon ändå fått söka hjälp i tid. Men Kunos professorsrykte tålde inga fläckar och han hade förbjudit henne att gå till torgs med problemen och blanda in främmande människor i deras privatliv. Kuno sopade helt sonika Peter och hans problem under mattan.

Om Kuno bara en enda gång försökt förstå pojken, lyssnat på honom. Och uppmuntrat honom. I stället tryckte han ytterligare ner honom i skorna. De-

ras konfrontationer och gräl slutade alltid med skrik och örfilar och Kunos slutreplik:

– Du kan inte vara min son, för dig blir det aldrig nånting av!

Alltsammans slutade i tragedi och Kuno hade skyltt allt på hennes daltande. Det hela hade varit ofattbart fasansfullt men Kuno verkade det inte ha rubbat. I de svartaste stunderna tyckte hon att han verkade nästan lättad. Nu kunde han till fullo ägna sig åt Anja, hans barn med de rätta generna och ambitionerna. Med henne blev han hundlik och samtalstonen var mild och bevekande. Och barnbarnet avgudade han nästan till fjollighet.

Hade han varit svartsjuk på Peter?

Hon noterade det kännspaka hugget i magbotten och hukade sig över diskbaljan – varje tanke på Peter gjorde, efter alla år, fortfarande lika ont.

Efter disken hade hon tänkt fortsätta arbeta med sin målning. Hon höll på med ett porträtt i olja av Anjas lillflicka, och hade lyckats få fram precis den lätta lystern i flickans babyhår. Nu skulle hon ta itu med ögonen och kände iver bubbla.

För varje år hade hon hittat alltmer glädje i sitt målande och timmarna vid staffliet var hennes lyckostunder.

Men det var fortfarande så svårt att hitta tid. Kuno fordrade upppassning så gott som dygnet runt och så var det städningen, tvätten, matlagningen och uppköpen. Kuno med sin svaga mage och diet skulle ha fem måltider vid bestämda tidpunkter varje dag. Han var dessutom väldigt noga med att skjortorna var bländvita, att speglarna var fläckfria, att det dammsögs varje dag, att alla fönsterrutor var nytvättade ...

Trädgården fordrade mycket tid just nu med alla bären, grönsakerna och rotfrukterna som skulle plockas, rensas och frysas in för vintern.

Det blev liksom aldrig hennes tid.

Hon hade i lättsinniga stunder lekt med tanken på att hålla en egen utställning när hon nu, i rimlighetens namn, borde ha tid att måla. Mirjam hade uppmuntrat henne och lovat tala med Leon om salongen. Mirjam hade också påstått att hon, Emmy, hade ovanlig talang och kunde ha blivit ett stort namn om hon bara fått ägna sig fullödigt och helhjärtat åt sin konst.

Hon hade blivit smickrad och upptänd, men samtidigt rädd. Hon försökte dämpa Mirjam, sade att hon knappast skulle få ihop tillräckligt med tavlor för en egen utställning. Hon hade ju Kuno. Han såg med djupt ogillande och förakt på hennes kluddande.

– Herregud, strunta du i Kunos lunch, han kan väl steka en omelett åt sig om han förgås av hunger, kunde Mirjam lättvindigt säga i telefonen, gå du och måla!

Men inte kunde Kuno steka några omeletter, han kunde inte ens koka ett ägg. Han skulle bli ohyggigt uppbragt om hon negligerade hans lunch. Och det tålde inte hjärtat.

Det blev inget målande idag heller.

Kuno kvicknade till och propsade på en promenad för att ordna tankarna och komma i balans. Hon klädde tyst på sig kappan och knöt schaletten om huvudet. Kuno var styrd i kostym som alltid, med västen noggrant knäppt över lilla magkulan, hatt och promenadkäpp.

Det var en blåsig, regntung dag som lovade oväder.

Arm i arm tågade de långsamt ner för trädgårdsgången, förbi krusbärsbuskarna och äppelträden. Hennes huvudduk flaxade i blåsten och han tyngde på hennes arm.

När de på strandstigen kommit till Segeludden meddelade Kuno att han kände sig matt och måste vila. Han föreslog att de skulle gå och sätta sig på utsiktsbänken på bryggändan. Hon protesterade lamt, det höll på att blåsa upp ordentligt. Men det blev som han sagt, det blev det alltid.

De rymdes inte i armkrok på bryggan så hon gick först. Det luktade tjära och plankorna bågnade under henne. Bryggan svajade till för varje våg och hon höll sig i broräcket medan vinden slet i kappfallen. Själv gillade hon oväder, det fick henne att känna sig lättfärdig: Allt det tunga, trista och unkna blåste iväg och fräscha pustar, som lovade något oväntat och spännande, något längtat och drömt, strömmade in. Hon såg sig pirrande av förväntan omkring. Vilka färger! Dova moln, en blandning av ultramarin, umbra, carmin och sepia, rusade över himlen och stormen rev upp stålgrå vågor med vita krås.

Ovädret skulle vara över dem vilket ögonblick som helst.

Hon höll upp sitt ansikte mot vinden och kände hur hon lyfte.

Plötsligt hörde hon hans rop bakom sig.

– Hatten Emmy, hatten! Hon vände sig om och såg hans vita sommarhatt med det röda bandet runt hattkullen kastas runt i vågorna. Själv hade han lagt sig ner på knä. Men käppen i sin utsträckta hand på det rullande underlaget försökte han nå hatten. Det såg riskabelt ut. Hon hade på tungan att varna honom, öppnade munnen men stängde den igen. Precis när han fångat upp hatten på käppkryckan och skulle dra in den kom en fradgande bränning farande och for iväg med den lätta sommarhatten. Kuno blev illröd och munnen gapade skällor hon inte kunde höra. Med den lediga handen hötte han åt våguslingen.

Det var då det hände.

Med huvudet före och ett krampaktigt grepp om kätten störtade han i havet. Det sista hon såg var den runda kostymbaken. Han sjönk som en sten. Det måste ha varit hjärtat.

Själv stod hon orörlig och höll fortfarande i bryggräcket. Till sin förvåning var hon lugn som en filbunke. Hon spände blicken i djupet för att få syn på honom i de kokande vattenvirvlarna. Ett ögonblick tyckte hon sig skymta kätterns silverkrycka.

– Synd på kätten, sa hon högt.

Hatten kastades fortfarande omkring i vågorna men tog in allt mer vatten och skulle snart sjunka. Skönt, bort med hattskrälet också. Så att ingenting blir kvar. Hon märkte till sin förvåning att hon log.

Herregud, Kuno var borta och här stod hon och log! Tanken var så absurd att leendet dog tvärt. Men så började det dra i mungiporna. Och plötsligt bara bubblade det fram. Hon inte bara log, hon skrattade, hon sjöng, nej, hon skrånade första bästa sång:

– Frihet är det bästa ting som sökas kan all världen kring, för den henne rätt kan bära. Vill du vara dig själver huld, så älska frihet mer än guld, ty frihet följer ä-ära!

Frihet. Ära!

Hon såg Leons salong med väggarna tyngda av hennes tavlor. Vernissagepubliken stimmade under välvilligt sorl. Beundrande utrop hördes och köpdekaler limmades upp bredvid tavlorna tills väggarna var alldeles rödprickiga. Konstvetare och kritiker nickade, fotoblixtarna lyste upp salongen och TV3 filmade en halvtimmes intervju med henne. Hon skulle just förklara sin färgsättningsteknik ...

Någon knep henne hårt i armen.

Hon landade abrupt.

– Va fasan tar det åt dig kvinna? Tänk om någon skulle höra dig, de måste ju tro att du gått och blivit galen! Nu lugnar du ner dig och det illa kvickt. Förstått!

Hon tystnade, blev stående med nedböjt huvud.

– En dam som skrålar som ett gammalt fyllo, min hustru, gläfsste han. Hon såg hur saliven började rinna ur vänstra mungipan. Hatten tryckte han med handen mot den skära huvudsvålen. Några stripor av håret som skulle kamas över flinten flaxade i blåsten.

– Förlåt Kuno, viskade hon, jag vet inte vad som flög i mig.

Hon tog honom under armen och de satte sig tungt ner bredvid varandra på utsiktshäcken. ■

Novellen ingår i novellsamlingen "Doft av smältsnö" som finns på Helsingfors Bokmässan 2019 i Nylands litteraturförenings monter. Boken kan också köpas direkt av författaren: esolveig@f-m.fm eller 040 844 2073.

Maria Åkerblom – ond eller god?

År 2011 kom tre nya böcker om den gåtfulla Maria Åkerblom ut, lagom till Bokmässan. En skrev Gustav Björkstrand, Jolin Slotte gav ut en annan. Den tredje, *Marias villor*, skrev jag.

Nu är Maria Åkerblom plötsligt aktuell igen genom att en sommarteaterpjäs om henne uppförts i Österbotten och för att en film om den omstridda drömpredikanten ska ha premiär inom kort.

Filmen har redan fått kritik eftersom den ska bli finskspråkig, vilket anses vara helt fel. Maria Å var svensktalande och allmänheten (läs finlandssvenskarna) protesterar mot att skådespelarna i filmen talar finska.

Om min bok:

På försättsbladet står det:

Marias villor

Samtal om gott och ont

En fiktiv berättelse som bygger på fakta, en faktion

Jag levde på den tiden i tron att man skulle ange vilken genre den skrivna boken representerade. Roman, novell, sakprosa eller vad? Så jag tyckte det var lite roligt att kalla min bok för en faktion. Nu, när jag gett ut ett tiotal böcker, har jag insett att det inte spelar någon roll alls vad man kallar sin bok. Men ordet *faktion* är ju lite vitsigt?

Jag växte upp i Tölö och fick redan som liten mig berättat om den märkliga kvinnan som bodde i det intressanta trähuset vid stranden nedanför det som idag är Mejlans sjukhus. Maria Åkerblom bodde där. Vi barn fascinerades av hundarna och av ryktena om att det fanns inlåsta barn i källaren. Om ingen vuxen var med oss när vi skulle förbi på väg till Fölisön brukade vi springa riktigt hårt för att inte bli fasttagna.

I boken berättar jag om hur det kom sig att jag sedan som vuxen klev in i villa Toivola. Jag blev nu på allvar intresserad av Maria Åkerbloms historia. Jag träffade och pratade med många som funnits i hennes närhet och det blev allt klarare för mig att hon hade varit en sammansatt personlighet. Den dyrkade sömnpredikanten var både god och ond för att mot slutet av sitt liv bli övervägande ond.

Medan jag trängde in i den mytomspunna predikantens levnadsförlopp

framstod det som allt säregnare. Det var alldeles tydligt att hon var en komplicerad människa. Jag kunde också förstå att hon hade rest sig ur en torftig barndom och kommit upp sig med hjälp av att ta en roll som profetissa, sömnpredikant eller dvalapredikant. Hennes segertåg som sömnpredikant började i södra Finland men det var i Österbotten som hon lockade till sig skaran av unga människor som sålde sina egendomar och följde henne till Helsingfors på väg till det Heliga landet.

Så här lyder det i en av Gustav Björkstrands artiklar som en kort tid fanns på nätet, men som sedan försvann:

”Det säregna sätt på vilket Maria Åkerblom gestaltade sin förkunnarroll bidrog till att samla de stora människoskarorna. Hon uppträdde till en början i en vit fotsid klänning och hade sitt långa hår utslaget. Hennes möten började med att man sjöng psalm efter psalm, vid något möte upp till 19 psalmer. Avsikten med detta var att hon skulle komma i ett tillstånd mellan sömn och vaka i ”dvala”. I detta tillstånd var spontana självsuggestioner särskilt benägna att realiseras, gränsen mellan det medvetna och det omedvetna blev flytande, minnet förstärktes och hon ansåg sig få en speciell förmåga att lösa också svåra problem. På ett för mystiker karaktäristiskt sätt koncentrerade hon under dess ”dvala”-tillstånd sitt intresse på religiösa ting, på det eviga och himmelska.”

Jag blev fascinerad av Maria Åkerblom och borrade mig in i hennes liv. Jag är glad för att jag gjorde det och över att boken blev skriven! Föga anade jag då att hon åtta år senare skulle bli aktuell på nytt och först bli huvudperson i ett skådespel och sedan gestaltas i film.

Vi tre som gav ut varsin bok om Maria Åkerblom år 2011 gjorde det av vitt skilda skäl.

Gustav Björkstrand disputerade på en avhandling om Åkerblomrörelsen och han hade en forskares sätt att placera in henne i religionens, kyrkans omfattning. Var hon accepterad eller avvisades hon där? Hans utgångsläge var att reda ut Maria Åkerbloms förhållande till kyrkan och kyrkans mottagande av henne.

Jolin Slottes anhöriga hörde till den grupp av unga som lämnade över sin egendom och sin självständighet till sömnpredikanten. En stor skara österbottningar följde henne till Helsingfors för att komma till ett bättre liv tillsammans med Maria Åkerblom. Hon lovade att de skulle komma till det Heliga landet genom att följa henne och hennes läror.

För egen del hade jag ingen anknytning till vare sig det flummiga religiösa som hon predikade eller den övertygelse som kretsen hon manipulerade an-

ammat. Jag ville bara veta mer om den gåtfulla människa som jag nuddat vid som barn. Det öppnade sig en för mig helt okänd värld då jag vuxen började ta reda på och penetrera det hon stod för. Det blev en omtöcknande upplevelse som gav mig många vänner men också fiender. Och så blev boken till. ■

Två pojkar leker i sanden

Plötsligt ändras tonläget i deras tidigare så lugna pysselprat. Det drar ihop sig i sandlådan – rysligt arga röster och till och med tjut hörs tydligt i den tysta parken. En vuxen röst försöker ta över men lyckas inte stämma ner de uppretade femåringarna.

Den ena kräver något och den andra skriker ”Nej, NEJ ...”

En bit ifrån på en soffa i solen sitter en äldre dam och läser dagens tidning. Hon är inte alls bekant med de två pojkarna, har bara sett dem tidigare i sandlådan så här på förmiddagen. De brukar inte vara så upprörda, gräla så besatt eller föra oljud. Men hon utestänger helt enkelt pojkarna ur medvetandet och läser vidare i sin tidning. Hon har nyss fyllt 80 och har nio barnbarn och två barnbarnsbarn. Ett par grälände pojkar rubbar inte hennes cirklar.

Hon fördjupar sig i ett uppslag i tidningen där Juri von Bonsdorff och Jan-Erik Andelin analyserar det senaste utspelet av president Donald Trump.

Världens mäktigaste man önskar köpa Grönland.

Juri von Bonsdorff: ”Trump:s intresse för Grönland är ännu ett exempel på hans avsaknad av respekt för globala strukturer och kulturer gällande frågor som kan säkra hans plats i historien.”

Och Jan-Erik Andelin: ”Donald Trump:s intresse för Grönland kommer sig av att ön söker sin väg som nation. Och av att det ser ut att kunna ske med hjälp av Kina.”

von Bonsdorff är HBL:s korrespondent i USA och Andelin knuten till KSF Media Ab.

Medan hon läser och tuggar sig igenom analyserna börjar hon småle och slutligen skratta högt.

Danmark vill inte sälja Grönland till USA.

Då avstår Trump från den planerade resan till Grönland, nej, NEJ ...

Världens mäktigaste man betar sig som en femåring i sandlådan. Vilket skulle bevisas. ■

Sångaren som inte ville sjunga

Det var dags för förlossningen. Elvira kände: nu gick barnvattnet. Mitt under brinnande krig skulle hennes fjärde barn födas i mörkaste november. Barnmorskan var vidtalad och allt hade man ordnat efter bästa förmåga. Till all lycka var Erik hemma från krigstjänsten. Det var en bit till barnmorskan och telefon fanns inte. Och så var det kväll och mörkt. Ingen belysning var tillåten och fönstren var täckta. Men vägen var bekant, så Erik skulle säkert hitta.

Erik klädde snabbt och fumligt på sig. Tänkte inte genast få fötterna i skor-na och knapparna blev kanske felknäppta, men nu var det bråttom. Ut i novembermörkret försvann han.

Elvira tittade på babykorgen med kläderna för den lilla. Hon hade tagit fram rena handdukar och lakan. Där fanns tvättfatet och kastrullen för varmvattnet. Trots allt var hon nu nöjd att de äldre barnen fanns i trygghet i Sverige. Det blev mindre bekymmer just nu. Många hade avrått henne från att föda hemma, men trots allt kändes det tryggast. Hur skulle hon ha fått tag i en taxi i detta mörker? Bara nu barnmorskan var hemma!

Om Elvira själv hade fått välja, så hade det inte blivit ett nytt barn nu, inte nu, mitt i kriget och höstmörkret. Hon måste medge att hon under hela graviditeten hade varit rädd, räddare än någonsin tidigare när hon hade väntat de andra barnen. Ofta hade hon försökt sjunga bort sin oro. Gamla läsarsånger och psalmer, dem fann hon tröst i. Och hon tyckte om att sjunga och spela på gitarr. Det hade hon lärt sig hemma i Österbotten. För där fanns fortfarande hennes hem i tankevärlden. Trots att både mor och far var döda. Här i södra Finland var mycket så annorlunda.

Erik halvsprang i mörkret. Varför kändes vägen nu så lång? Här hade han ju ofta gått förut. Upp på bron som ledde över järnvägen. Och så backen till huset där barnmorskan bodde. Han bultade på dörren och gårdslampan tändes. Det behövdes inga långa förklaringar. Barnmorskan tog sin väska och så skyndade de hem till Björklunds, hem till den födande Elvira.

Det var nära midnatt när Erik äntligen kom med barnmorskan. Vilken lättnad! Värkarna hade börjat och Elvira kände sig orolig. Hon värmdde vattnet på spisen medan hon höll sig för magen. Samtidigt kändes det som en lättnad att allt snart skulle vara över.

Förlossningen drog ut på tiden och först klockan 8.45 föddes en frisk och pigg pojke. Men knappt hade han hunnit annonsera sin ankomst till världen

genom ett ljudligt skrik när rummet fylldes av ett annat ihållande ljud. Alarm! Bombplanen närmade sig! Den nyfödda babyn byltades in en varm filt, allt viktigt samlades hastigt ihop. Alla drog någonting värmande över sig och så rusade man ner i källaren. Det provisoriska skyddsutrymmet som anlätades vid alarm. Där satt alla fyra och väntade på signalen: faran över. Till all lycka föll inga bomber i närheten. Hur den nyfödda uppfattade den skrämmande situationen hade ingen tid att tänka på.

När allt hade lugnat ner sig igen kunde Elvira lägga sig i sängen med den lilla pojken bredvid sig. Barnmorskan lämnade familjen, men lovade komma tillbaka för att se hur amningen hade kommit igång. Hon var glad att pojken vägde nästan 4 kg och att mamman var en van föderska. Det var en god start för framtiden.

Det hade ordnats en samling hemma hos Berglunds. Det var kära trosvänner som hade kommit för att tillsammans be för Finlands framtid. Man hoppades på fred, men befarade det värsta. Sådana samlingar som den här hölls runt om i landet. T.o.m. presidentfrun, Kaisa Kallio, ordnade bönemöten på slottet.

Elvira var värdinna och bjöd på kaffe, riktigt kaffe. Det hade hon bytt till sig mot någonting annat. Annars var man van med både silverte och surrogatkaffe. Socker hade gästerna själva med. Eller sackarin. Det mesta måste ju köpas på kort. Men hur nu Elvira hade lyckats med att spara både smör, mjöl, ägg och socker till en vetelängd, det var nästan ett under. Alla lät sig väl smaka.

Efter trakteringen sjöng man några sånger tillsammans och lilla Olle, nu 3 år, deltog ivrigt i sången med sin stämman. Den klingade både rent och klart. Naturligtvis ville man få höra Olle sjunga alldeles ensam. Det blev allmän övertalning. Men Olle ville inte. Han gömde sig i mammas famn och tittade bara under lugg på de samlade tanterna och farbröderna. Olle tyckte om att sjunga, det visste Elvira. Hon hörde honom ofta gnola på kända sånger medan han lekte med sina kottar och klossar. Försiktigt försökte hon uppmuntra honom och sa hur glada alla skulle bli om han vågade sjunga för dem.

Olle kämpade med sig själv: sjunga eller inte sjunga. Det blev en kompromiss. Efter en lätt övertalning lyckades Olle äntligen övervinna sin rädsla. Han kröp under bordet där borddukens hörn hängde långt ner över sidorna. Här skulle ingen se honom. Han var trygg. Och så klämde han i med den gamla psalmen:” Blott en dag, ett ögonblick i sänder...”

Ögonen tårades och näsdukarna kom fram. Nöjd med sig själv klev Olle fram efter sin sång och blev kramad och avtackad. Han hade gjort sin sångdebut. ■

Vandringsord

Om svenskan vore ett land så skulle vi dagligen möta otaliga invandrare och inflyttare. När den unga hipstern sitter med sina stora pösiga äppelknyckarbyxor på det mest populära kaféet i stan, dricker sin dagliga espresso doppio i två klunkar och ett andetag medan han flitigt installerar sina nyaste appar samtidigt som han håller sig ajour med vad som händer på WhatsApp, Twitter, Instagram och Facebook, börjar den kvinnliga språkpuristen bredvid hyperventilera. I sin ångest och panik begär hon ett glas mjölkkafe för att kunna lugna ner sig. Att få höra ur baristas mun att det inte finns legitima skäl att servera cappuccino eller caffè latte efter klockan tio på morgonen, leder till ytterligare panikattacker hos språkpuristen. Det börjar med stickningar i fingrarna, kinderna och läpparna och slutar med att tungan domnar så att det blir nästan omöjligt att prata.

Medan språkpuristen är på väg att svimma väntar hipstern redan på appens online-feedback angående de nyaste musiktrenderna.

Djupt sårad tar språkpuristen en coffee to go i varmdrycksbägare i ny elegant design. Sårad som hon är längtar hon efter sin bungalow med havsutsikt där stilrena möbler kunde ge henne en rogivande stund. Kanske visste hon inte att också ordet bungalow hade en lång vandring bakom sig. Hemma från Indien har ”småhus i stadsmiljö” anlänt via England och USA på 1950- och 1960-talet till det svenska språklandet. I sin bungalow skulle språkpuristen vila på schäslongen hon hittade i tidningsabonnemanget. Hennes ”långa stol” har anlänt till det svenska språklandet från Frankrike i slutet av 1800-talet. Också årets modebutik hon besöker regelbundet kommer från Frankrike.

Hipstern i sina stora pösiga äppelknyckarbyxor har däremot fastnat på WhatsApp-uppdateringen där ett intressant fruntimmer bjuder på rendezvous. Hipstern undrar om det var franska konstnärer eller hugenotter som tog med sig de många orden som slutar på -ant, -alj (detalj), -é (idé) eller -ör (ingenjör). Hans mor påstår att på 1660-talet talade hela det svenska hovet franska.

När hipstern skulle göra sig redo för ett (franskt) ”kärleksmöte” med en (tysk) ”tjänstgörande kvinna” skulle han se i spegeln hur han sätter på sig strumpor, byxor, kapp och stövlar. All plagg har kommit från lågtyskan, till och med själva spegeln. Även om hipstern i sina stora pösiga äppelknyckarbyxor och den tjänstgörande kvinnan skulle äta frukt, körsbär, plommon och

russin med gafflar på veckans vegetariska hipp restaurang och skulle prata om språk, dikt, rim, krönika och konst, så skulle alla dessa ord ha kommit en lång resa för att få asyl i det svenska språklandets ordförråd.

Paneuropeiska vandringsord som vin, trottoar, paraply eller kostym har kommit till det svenska språklandet för att stanna, medan somliga har gett sig iväg utan att lämna något spår. Vips så var det "Hej och adjö". ■

Dikter

*Vajande blommande gräs
Vajande trädkronor
Vajande vass
Min glädje vacklar
Gardinen lever i sensommarvinden
Mitt hjärta fladdrar
Vänd tillbaka, kära*

*

*Livet rymmer många somrar av kärlek och sorg
En blir den första, en blir den sista
Vi vet aldrig vilken förrän det händer*

*

*Du var blåvingen
längs min ensamma väg
pålitligt tillbaka efter
kortare eller längre utflykter*

*Nu fortsätter vårt samtal i mina tankar
Efter sorgmanteln en blåvinge
Så förvandlade du mitt liv*

*I den största gåvan
ligger den största förlusten dold
Sådan är kärleken
och den är aldrig förgäves
Åkrarna är gammal havsbotten
lika böljande vackra
som molnen ovanför*

*

*Med barnen kommer en ljusare grönska
"Det kan jag inte ännu komma ihåg"
svavar femåringen på frågan hur hon tror
att det är att vara pensionerad*

*

*Böjer sig mot marken
som minnenas äppelträd*

*

*Knastrande stjärnhimmel
Gnistrande grusgångar
Jag hör bara min andhämtning
Världen är samtidigt oändlig
och bara min
Missförstånden blåser iväg
som maskrosfun*

*

*"Du är för god för den här världen" sa du ibland
Men det var du som var det*

*Världen behöver inte Guds förlåtelse och mänskan behöver inte ett evigt liv
Världen behöver människor som bryr sig om varandra mellan födelsen
och döden* ■

(Till Miko)

*Jag tror att vår vänskap föddes i ett skratt
som när snön rutschar av taken i vårvintersolen
Vänskapen är kravlös och uppriktig
Den tål avstånd och långa pauser
Vi gläds åt varandras glädje och sörjer varandras sorg
Vänskapen känner varken avund eller missunnsamhet
Den bara finns som ett sällskap och en värme
en sång utan ord*

*Bortom en osynlig gräns
ger det som tidigare tröstade oss inte mera någon lindring
Min vän passerade den gränsen
Det blev hopplöst tyst och kallt tills hon återvände
och varje dag och mänska blev en gåva*

*

*Om jag bara fick sitta där
mitt i orkestern klädd i svart
med långa spetsärmar
och ett smycke som slungar ut bländande blixtar i publiken
Om jag bara fick sitta där
som en bit i ett underbart pussel
utan något bråk om att jag saknar instrument och talan*

*

*Dimman manar fram påfåglar och granna fjärilar
Tystnaden väcker musik, stillheten minnen och drömmar
Det vita pappersarket fylls med färger och linjer
och tankar förvandlade till ord
Pålitlig vänskap är grogrunden för allt gott
Jag beundrar klippans mjuka båge och horisontens raka streck
Vågorna slår mot stranden och jorden är ett ensamt klot*

*

*Jag är instrumentet i din famn
och det mjuka kring din nacke
Jag är musiken i ditt öra
och sången i din dröm
När du är frånvarande
upphör min sång*

Barnpigor

När vi hade ätit rågmjölsgroten med skummjolk och sur lingonsylt sa mamma:

– I dag måste du hjälpa mig och se efter Verner. Pappa gick tidigt i morse till Västerängen, han ska skära havren i dag. Jag ska föra mat åt honom och sen stannar jag där och räfsar och binder.

– Får jag och Verner följa med?

Nej, det fick vi inte. Mamma tog disktrasan från spiken och torkade Verner runt munnen. Han tänkte börja lipa, jag vet, den luktar alltid surt. Då ville jag också lipa för jag tycker så mycket om min lillebror. Han ska snart fylla tre år och han är så rysligt söt. Men se efter honom vill jag inte. Jag vill leka med Aina, hon är min kusin och bor bakom vårt plank. Vi är båda sex år och snart ska vi börja gå i den bumbulerande småskolan. Mamma säger att det heter *ambulerande*, men jag tycker att bumbulerande låter finare.

– Du kan springa över och fråga Ida-Faster om Aina får komma hit så har ni sällskap, sa mamma. – Men skynda på, jag måste iväg, pappa väntar.

Aina fick komma. Det sista mamma sa innan hon gick med korgen och räfsan var: Vad ni än gör, gå inte ner till stranden! Vi stod i fönstret och såg när hon gick. När hon hade gått genom den andra grinden där vägen går rakt in i mörka skogen sprang vi ut. Först glömde vi att stänga dörren efter oss och jag måste vända tillbaks så att flugorna inte skulle flyga in. Sen tog vi Verners små händer i våra och sprang ner till stranden. Verner dinglade mellan oss och skrattade så dräglet rann.

Pappa hade grävt ett dike som gick ända ner till vattnet, längs kanterna låg färsk blå lera och vi visste precis vad vi skulle göra. Vi rusade genast dit och tog stora lerklumpar som vi bar till lejderberget. Det var slätt och fint, nästan som ett bord och där började vi dunta och knåda leran så att den blev mjuk. Sen började vi forma leran till muggar och fat, skålar och filbunkar och en hel kaffeservis. Mina kärll blev finare än Ainas, men det sa jag inte, jag tycker om Aina. Verner kom och tog i gräddsäckens öra så att det brast. Då blev jag arg.

– Velnel åssä leka me lela, sa han och då gick jag efter en klump åt honom också. Men först klädde jag av honom kläderna, han förstår inte att man måste akta sig. Man får inte gå naken, det är fult har mamma sagt, men jag klädde av honom ändå. Sen duntade han sin klump en liten stund och sen måste vi gå och tvätta av honom där det var grunt. Efter det klädde vi på honom. Vi satt en

stund på trappan framför strandboden och såg hur solen gjorde en väg i vatt-
net. Och så sjöng vi alla sånger vi kunde. Sen satt vi tysta.

– Edit, vad ska vi göra nu medan kärnen torkar? frågade Aina.

Nu måste jag hitta på något, annars skulle hon kanske gå hem. Jag fundera-
de men kom inte på något.

– Ska vi gå och se om din mamma har kommit hem? frågade hon.

– Grinden har inte gnisslat, sa jag, hon har inte kommit. Sen ville Verner
kissa så jag sköt ner byxorna på honom, krokade armarna under hans knäveck
och höll fram honom. Så satt vi tysta igen. Jag tittade på de små krusiga vågor-
na som rullade upp i sanden. Vågor! Nu kom jag på en rolig sak.

– Vi går till båthuset och gungar i ekan så att det blir svallvågor, skrek jag.

Klinkan låg ganska högt, men när jag stod på tå och sträckte på mig nådde
jag den. Jag vred om den och då gick det att öppna dörren. Båthuset såg roligt
ut, golvet var av vatten. Jag tog tag i trossen och drog ekan så nära väggen som
möjligt och hasade mig ner tills fötterna nådde den trekantiga frambettan. Jag
bad Aina ta Verner under armarna och hissa ner honom till mej. Det gick fint,
jag tog emot honom och ledde honom till akterbettan.

– Sitt stilla där alldeles på mitten, sa jag och han lydde. Under tiden hade
Aina hasat sig ombord, hon och jag satte oss sida vid sida på mittbettan där
man rör. Men vi rodde inte, vi gungade. Vi satt så nära kanterna vi kunde och
gav turvis fart med kroppen. Oj, vad det gungade. Verner satt och skrattade i
aktern. Ekan dansade mer och mer och jag skrek:

– Se vilka svallvågor vi gör!

Verner ville också se vågorna. Han masade sig på rumpan mot relingen,
steg upp och böjde sig över båten för att se varifrån vågorna kom.

Det var omöjligt att få stopp på båten, den gungade och gungade. Så hör-
des ett starkt plums och mitt hjärta stannade. Jag steg upp, vinglade mot ak-
tern, böjde mig över suden. I det klara vattnet såg jag Verner sjunka neråt, ner-
åt. Gröna bubblor steg upp. Jag grät och skrek. Sen såg jag hans huvud närma
sig upp mot vattenytan, håret kom först. Jag grep tag i det, men släppte.

– Varför släppte du taget, grät Aina bakom mig.

– Det skulle ha gjort så rysligt ont för Verner att bli lyft i håret, fräste jag.

Sen stod vi båda och stirrade ner i vattnet. Där kom han. Nu med ryggen
före. Aina knuffade mig åt sidan, böjde sig ner över suden och nappade tag i
hängslena. Och så drog hon. Jag vet inte hur det gick till, jag vågade inte se,
men när jag tog bort händerna från ögonen såg jag att Verner låg på mage på
ekans botten. Det rann vatten ur hans kläder, nu grät Aina också. Jag visste
inte vad jag skulle ta mig till så jag knäppte händerna och läste Gud som haver
barnen kär. Aina gjorde likadant.

Då började Verner hosta. Det kom lite vatten ur hans mun. Sen satte han

sig upp och sa: Velner våt Velner simma. Och så skrattade han och klappade sig på magen. Aina och jag skrattade också, höll om honom och skrattade och tårarna rann. Då blev vi alla våta.

Grinden gnisslade. ■

Mamma och Jarl Hemmer

Jarl Hemmer lär ha sagt med en viss ironi att han är alla unga flickors ängsklingsskald. Mamma var en av dem och var litet generad av hans ord. Hon kände sig träffad. Hon tyckte speciellt om Hemmers vackra ljusa dikter. Men skalden hade många sidor bl.a. också en mörk. Vad som gjorde intryck på Mamma var att Jarl Hemmer var österbottning som hennes far. Det egendomliga var att han liknade hennes ljuslockiga bror Gösta. Och det var inte bara hon som ansåg det utan de hade träffats en gång i Hangö, i korridorerna i Hangö bank. De var ungefär lika klädda och Jarl Hemmer lär ha sagt: "Men ni är ju min spegelbild!" Sedan bjöd han Gösta ut till honom på ön utanför Hangö där han vistades. Men morbror gick inte dit, han var för blyg för att bege sig in i detta litterära sällskap.

Mamma mindes alltid att Jarl Hemmer hade skrivit ett pro gradu-arbete om den rysk-judiska poeten Semjon Nadson. Det var ju under den s.k. ryska tiden. När jag arbetade på humanistiska fakultetens bibliotek på Porthania gick jag någon gång till det rum där pro gradu-arbeten förvarades och såg med andakt på skriften om Nadson. Det var det här som Mamma hade talat om.

Jag undrar hur mycket Jarl Hemmer var påverkad av ryska författare. Mamma som var en snäll och lydig skolflicka, elev till den stränga Rektor Jeja Roos i Hangö Samskola var på sin tid förmodligen något av en revolutionär i sitt innersta för hon citerade med stor förtjusning en dikt som hon åtminstone trodde var av Jarl Hemmer fastän jag har inte funnit belägg för det i hemmerska diktsamlingar. Den är riktad mot småborgerligheten och påminner om Gorkijs Stormfågeln.

*Hej, hur står det till i ert småfågelbo, små näbbar är de än lika gula?
Är lyckan så lullande ljuv man vill tro, blir det ej enkelt i holken en smula?*

*Här uppe i toppen är osäkert fäste, man kan väl förstå det kan skrämman den
bästa att bygga här uppe sin framtids näste. Man kan väl försiktiga själar
förstå. Men ändå.*

*Det är ändå härligt att skåda sig kring. I småfågelbon blir man klok så
förbannat. Man vet vad man är och man har och allt annat blir likgiltigt
lappri och ingenting.*

*Blås nordanvind i din stora basun. Blås häftigt så skräcken stiger i bröst
under pipande småfågeldun och det eviga kvittret tiger.*

*Himmel låt vinande under dig smycka till fågnad för dem som din storhet ej
glömt. Låt hastiga vindilar rycka i stugan för stackaresjälur som bygga bak
trånga bräder sin eviga lycka.*

Om Jarl Hemmer står för denna dikt så måste han ha skrivit den när han var mycket ung, skulle man tro, för i ungdomen är man himlastormande.

Också de mest dämpade har en revolutionär sida. Mamma tyckte om Topelius om inte annat så för Paul Bertelskölds skull. Paul Bertelsköld hade som ung talat om hur han ville förändra allt. ”Jag vore i stånd att rycka jordklotet ur dess bana och slunga det bort i nebulosornas ändlösa rymder ...” Var Topelius revolutionär? Som man vet var Topelius mycket mångsidig. Rektor Roos lär en gång ha frågat på klassen av sina elever om det är någon närvarande som inte har läst ”Fältskärens berättelser”. Barnen var blyga och förskräckta och vågade inte uttala sig. En erkände att han inte hade läst boken. Då sade Rektor Roos med sin auktoritativa stämma: ”Jag avundas dig. Du har ännu mycket att uppleva!”

Jag vet inte om Johannes Salminen tillräckligt har betonat det revolutionära draget hos Jarl Hemmer. Mamma ville bestämt läsa hans avhandling när hon fick veta att en sådan skrivits. Hon fick den inte i bokhandeln. Då gick hon till Universitetsbiblioteket som det kallades på den tiden och där fick hon läsa den. Hon satt där som en snäll liten skolflicka och fördjupade sig i texten. Jag vet inte hur hon upplevde den, men intresserad var hon.

På 1920-talet var i Brunnsparken en stor sångfest efter första världskriget i försonande stämning. Mamma deltog med de västnyländska sångarna som leddes av hennes farbror lärar John Nordström från Ekenäs. Där var i andanom också Jarl Hemmer för de sjöng hans mäktiga kantat ”Jordens sång”.

Sedan under livets gång hemma när Mamma talade om Jarl Hemmer eller citerade honom blev Pappa alltid mycket förlägen. Fastän Mamma aldrig hade träffat skalden så var och förblev han ändå Pappas stora rival. ■

Leningrad år 1976 och Oktobrjskaja.

Oktobrjskaja Hotell är beläget mitt emot Moskovskij järnvägsstation invid Nevskij Prospekt. Eller rättare sagt där Nevskij Prospekt övergår i Staronevskij, som småningom leder till Alexander Nevskij Lavra därborta. Nevskij Prospekt är detsamma som förr fastän under andra auspicer. Det är just nu litet grådaskigt utan några ljusreklamer, men en del hus är uppsnyggade och målade. Nedåt mot broarna är utsikten ställvis präktig. Löven segnar ner i höstsolen och en målare fångar tankfull Gribojedov-kanalen med Voskresenija kyrkan i bakgrunden på sin duk.

Här körde droskorna i tiden. Det gällde att pruta ned prisen. I en gammal parlör heter det beträffande izvostjikarna:

”Hallå, kusk! Är ni fri?”

”Var god och stig in!”

”Kör mig till Sjögatan No 2: huru mycket begär ni för timmen?”

”Gif en rubel, min herre.”

”Det är för mycket, 50 kopek vill jag gifva.”

”Det är för litet, min herre.”

”Här är 60 kopek, det är tillräckligt.”

Denna parlör är numera ur modet. Turister besväre sig inte mera med att anlita den. I stället får man numera använda sig av omnibussar till billigt pris, med fruktan för att få magen inklämd under rusningstider.

Vid början av Staronevskij kan man sticka sig in i något intressant bokantikvariat om man är på den måde. Och mitt i Nevskij Prospekt kan det fortfarande hända att man skymtar Gogoljs hjälte som här mötte sin förrymda näsa vilken galant steg in i en vagn och körde bort inför hans åsyn. Men förundra er aldrig över hur en näsa kan röra sig fritt i en stad. Man skall inte ställa dumma frågor. Oktobrjskaja är en värld för sig, stort som en liten stad i smått: postbetjäning, turistbutik, bank- och taxibetjäning, en stor restaurang och åtminstone två barer. I de talrika rymliga korridorerna rör sig mycket turistgrupper, men också sovjetmedborgare.

Lögonenfallande är den gamla genuina usbekiern med sina ordnar som en stor lysande skylt fram till och förövrigt bred, sanna mina ord bred att skåda, som vaggar omkring i mängden. Han försöker samtala med de unga söta vaktmästarinnorna. De fnittrar och viftar bort honom med båda händerna. De har säkert hört hans historier många gånger om, kanske hur han utmärkt sig i något slag. Han vaggar vidare, sjunker djupt ner i en mjuk modern länstol och – somnar som en mjölsäck – för att vakna upp igen om en stund.

Man frågar om han var kommen dit på eget initiativ eller kanske satt där för att ge färg åt hotellmiljön? Hur som helst förfelade han inte sin verkan.

”Utkastaren” eller bättre sagt ordningsmannen är fryntlig och småler hela tiden illmarigt. Han är tjock och har stora labbar, men verkar avgjort fredlig. Två finländare i påverkat tillstånd kommer fram till honom. De är anständigt klädda, med en snudd på det snobbiga, men vingliga på benen och med de nyköpta hattarna osäkert på huvudet. De klappar kärvänligt om ”utkastaren”, vilkens illmariga leende djupnar. Han försöker vinka dem ifrån sig, visar dem mot hotellets trappa. De dunkar honom i ryggen. Till sist lyder de order.

Jag söker Mamma. Hon är i en finsk turistgrupp, förklarar jag. ”Utkastaren” blir storförtjust. Visar på de två som är på väg upp. Han gnuggar nästan händerna av belåtenhet. Där har Ni Er grupp! Jag är förnärmad, men vill inte p.g.a. patriotisk glöd, visa det. Går efter finländarna, men kommer underfund med att de tillhör en annan grupp, kommer tillbaka och säger triumferande: ”Dru-goij grup” (en annan grupp). Jag tror att han förstod min hämndlysnad för nu skrattade han igen.

Nu kommer den rätta gruppen, en nykter grupp. Det är bättre med nyktra grupper, men å andra sidan vill man inte direkt missunna ryssarna deras sinne för humor.

Vi sitter på en bar den kvällen, Mamma och jag. Usbekierna sällsamt genuina, sitter vid bordet intill och dricker tja. Ett ryskt par har slagit sig ner vid vårt bord. När de märker hur roade vi är av usbekiernas fysionomier med de smala mustascherna samt deras kalotter och deras apparition i sin helhet, grips också de av intresse för usbekierna och börjar skratta med oss. Men Mamma har köpt en flaska mineralvatten.

När vi skall bege oss därifrån får hon plötsligt komplex och är rädd att misstolkas. Vänder sig till det ryska paret, förklarar med en viss nervositet att det är mineralvatten (hade de trott något annat?) och att det är bra ifall man får hosta på natten. Jag grips av svindel, märker att en skandal kan vara på uppsving, ilar därifrån och anar dunkelt att ryssarna denna kväll kan vara de som skrattar sist.

Det är rörigt i korridorerna, folk beger sig till operan och teatrar, ifall de inte har fått ömma fötter under dagens museibesök. Men de kanske vilade sig litet på en bänk i parken vid Russkij Musej. Gatlyktorna pendlar utanför Oktobrjskaja. En av usbekierna stryker omkring på trottoaren mitt emot, man vet inte varför. En del bussar och taxibilar startar och bruset från Nevskij Prospekt tränger in när svängdörrarna går.

Jag hade köpt ett skrin av snidat trä åt min kusin i Sverige i Gostinnij dvor och gav det till hans syster för att vidarebefordra det till honom i Norrland. När jag senare besökte systemen var det ännu hos henne hemma, brodern hade aldrig fått det. Och Leningrad hade blivit Sankt Petersburg där borta i Ryssland och hela sceneriet är förändrat. ■

Kräftskiva i mars

”Hjärtligt välkomna till 'Kräftskivan i mars' alla ni läskunniga med era stiliga minnen från förr när den första bokstaven fick en mening och den första meningen fick en röst!”

Med dessa ord tänkte jag inleda vår strandfest i månaden mars när gästerna anlät.

Först förberedelserna. Husfar hade rott ut över isigt vatten för att vittja nattens kräftor. Han hade redan samlat in 987 kräftor i sumpen, en ansevärd mängd, men tusen var det vi skulle ha, för att mätta den stora skaran skrivkunniga gäster. Det var besvärligare i mars att förbereda en kräftskiva än det var i augusti för tio år sedan. Isen låg ju ännu över sjön och vassen hade vissnat. Men hos oss gick det undan. Vi smälte ner isen, värmdde upp sjövattnet till 15 grader, planterade nya vasstrån i ruggen där kräftorna kunde gömma sig. Roddbåten hade redan legat vid stranden i flera veckor. Århundradets kräftskiva kunde börja när månen steg upp i öster, det brinnande klotet i dessa kräfttider.

Hundraliters bykgrytan var renskurad och stod färdig på uteelden inför kräftkoket. Kräftorna fångades i mängder, lika många som farfar fångade som barn invid ån vid hemstranden med kusinerna. Nu använde han sig av samma lockbete, pinfärsk höna, skinnet bortdraget och köttet spjälkt så alla aromer kunde förföra kräftorna. För att lyckas med denna jakt byggde han en jättesump, två meter gånger en och en meter i höjd. Nu var sumpen till bredden fylld med krälände brunblåa djur. Det hade varit svettigt med att mata dem alla med snövit ärtblast för att de inte skulle ta till kannibalfasoner och äta upp varandra. Vi lyckades! Alla var väl bibehållna, levande och krya. Vi satte fyr under grytan och värmdde upp de hundra liter vatten för kräftkoket.

I morgonkväll var dagen D.

Vi mejlade till våra gäster att de skulle skynda sig med att skaffa sig häxans långa sopkvast, eller vad de kunde få tag på, slänga sig upp på skaftet och styra kosan till Halvtvärssjön. Färden var tämligen kort, då vi alla bor på den skandinaviska delen av jordklotet. No problem.

Kräftkoket tog hiskligt lång tid, säkert femton timmar. Alla hundratals kräländare kunde man inte slänga samtidigt i grytan, för vattnet skulle koka hela tiden. Och jag måste sätta mig ner och räkna på papper mängden av socker, salt och dillkronor dessa hundrade kräftor behövde för smakens skull.

Festdekorationerna låg i apokalyptiska färgdrivor i väntan på att bli upphängda och frostblommorna hade jag plockat till de två vaserna som skulle pryda bordet. Knepigast var det för blommorna att öppna sina kronblad i den kalla vårens sken. De ruskade föraktfullt på sig under drivan, suckade och gav med sig inför husmors besvärjelser och krav på lydnad. Vad kunde en liten vildblomma göra inför ett konsumerande samhälle som inte lät årstiderna ha sin gång, utan krävde allt nu och inte i augusti.

Vårt långa utebord invid sjön skulle beklädas med den röda kräftduken, tablettorna, tallrikarna för ändamålet och kräftknivarna åt var och en. Snapsglasen fick inte glömmas, och dricksglasen, som många säkert föredrog. De måste ju tillbaka hem till sig med sin kvast, och det var riskfyllt i fyllan att hållas uppe på en rund käpp, då den lätt snurrade runt och slängde överbord en vinglig resenär. Det vore synd på ryktet och det goda kalaset ifall gästerna skulle dimpa ner i främmande land bara för att hen konsumerat på tok för mycket lyckodricka. För dem som föredrog alkoholfritt hade jag låtit brunsvattnet stå och dra sig i kopparkärl som färgat det trendigt turkosblått och spred ögonfröjd som kontrast till allt det traditionsbundna kräfröda.

Far hojtar i vassen: "Sätt eld på brasan, alla tusen kräftorna fångade i sumpen!"

Gammelmor i falsett: "Hjärtligt välkomna! Innan vi bänkar oss, vore det trevligt att samtliga gäster presenterade sitt eget JAG. Jag märker att lika barn har sökt sig till varandra och ger nu ordet först åt dem som minns ABC tuppen allra bäst."

Sorlet var öronbedövande, kacklandet gick upp i falsett och kräftsångerna spred sig över is och berg i glädje och gamman. ■

Johan Appelgren, Åbo 1891

Det ljusnar sent. Solen har inte gått upp, men luften är redan fylld av den gryende dagen. På himlen finns inte ett moln fast det redan är december och snart andra advent. Åbo domkyrkas klocka klämtar under stjärnhimlen då den första solstrålen når spetsen av det kopparklädda tornet med det gyllene korset som glimmar till och snart lyfter flaxande svarta råkor i stora skaror mot himlen.

Årets första snö har kommit och jag går med släpande steg ut på gården och drar kappan över nattskjortan. Jag måste andas i korta drag för att inte överväldigas av den isiga luften. Lönnar och rönnar har för länge sedan tappat sina blad och rimfrosten ligger i immiga band på de kala kvistarna.

Skinnmössan värmer skönt men fingrarna blir kalla så jag gör en åkarbrasa och slår med armarna om kroppen. Gården är väl skyddad inom ett högt gult plank och där ligger en frusen trädgård. Om man nu kan kalla det trädgård, när det bara ryms ett äppelträd och några krusbärsbuskar, mellan röda och gula husväggar i trä. Däribland ligger det högar av vedklabbar där grannens katt smyger. Åtminstone har vi ved att värma upp huset. Med det andra är det värre ställt. Som maskinist är det inte lätt att få bröd för dagen. Nu på vintern ligger alla ångbåtar i torrdocor och jobben är för tillfället sporadiska.

Att vårt första barn ska födas på vintern då det är brist på allt och folk som vi lever under knapphetens kalla stjärna, muttrar jag för mig själv och tänder pipan. Jag har ju inte ens råd att köpa en riktig järnspis. Min hustru Ida har det tungt med att sköta ett hushåll med all mat som ska beredas från grunden. Brödet ska bakas, smöret kärnas, sillen rensas. Ull ska spinnas, tyg vävas, kläder sys och lagas, vattnet hämtas, disken diskas, tvätten bykas, ljusen stöpas...

Bara två år hade gått, sedan vi gifte oss. Jag vet att Ida längtar hem tillbaka till Åland.

Jag stiger in och kränger av mig stövlarna, tänder på en fotogenlampa som svagt lyser upp vårt enkla, men rena hem. Mitt i kammaren finns en utdrags-säng av minsta möjliga virke till billigaste pris och några mörka möbler av dåligt fabriksarbete. Ett runt matbord av kvistig furu struket med valnötsbets och fullt med vita tallriksringar, kring dem står stolar av samma ämne och snitt med höga ryggar och gungande på tre fötter i sänder. Mitt på golvet finns en sliten fransig matta i randigt mönster, en pall med tre ben och i hörnet en liten vagga där barnet ska ligga.

Vi har det trångt men rent och plågas lyckligtvis inte av ett antal ovälkomna vägglöss och loppor. Sänghalmen byter jag därför tillräckligt ofta.

Jag tar kaffepannan och mäter upp kaffet och doserar de malda kaffebörnorna direkt i kaffepannan i det kalla vattnet och låter kaffet sedan sjuda upp. Jag gör det så tyst att Ida inte ska bli väckt.

När kaffet har dragit i fem minuter håller jag några droppar kallt vatten i pipen. Det hjälper sumpen att sjunka. Samtidigt bläddrar jag i gårdagens tidning och läser om hur kroppsarbetarklassen har börjat kämpa för att få mera makt. Kanske vi kunde få rösträtt också här i Åbo och lite högre löner och kortare arbetstid.

Visserligen kan vi skatta oss lyckliga för att vi bor nära till allt och Domkyrkan.

På gatan hörs nu hästkuskens rop, när han manar hästarna på de hala kulerstensgatorna. Grannarnas gardiner är ännu nerdragna. Men staden börjar vakna.

Från utdragssängen hör jag min hustru Ida jämra sig. Som många åländskor är hon morsk och vanligtvis har hon en rapp tunga och ett oförbränneligt humör, men nu känner hon kraftiga värkar och fostervattnet börjar strömma så häftigt att det väter ner halmmadrassen. Nu är det dags. Jag kommer på benen och drar fram Idas kläder.

– Vi måste till sjukhuset. Jag klarar inte av att hjälpa till, vet inte hur man gör. Stig upp Ida nu är det på hög tid att gå. I den här familjen går man. Vi har inte råd med att ta droska.

Ida stiger mödosamt upp ryggen värker, benen känns stela. Hon drar på sig sin fotsida klänning och stora schal medan smärtorna skjuter som spjut mot bäckenet och ryggen.

Jag håller Ida under armen och vi hasar oss långsamt fram på de isiga gatorna mot sjukhuset på Kinakvarnsbacken. Den sista biten klarar Ida knappt av.

När vi kommer fram till Lasarettet möts vi av en vänlig sköterska i vit fläckfri klädsel som sitter korrekt. Vilken fin dräkt tänker jag medan vi får gå in i ett rum som används för bandagebyte. Där läggs Ida på en vitmålad brits nära ett litet barn med ett vitt bandage över huvudet och örat. Värkarna tilltar och Idas skrik blir gälla.

Då tar sköterskan ut den lilla pojken till korridoren utanför och för att lugna barnet tar hon honom i famn och börjar sjunga för honom.

”Behåll din krona” ljuder i korridorerna medan den andra sköterskan assisterar Ida. Förlossningen går snabbt och då sjuksköterskan hjälper fram barnet och ger flickan en dask på stjärten skriker hon gällt. Hon sveper om barnet i en len handduk och utbrister:

– Ni har ett friskt flickebarn här. Rödlätt som sin far säger sjuksköterskan skrattande.

Sköterskan lyfter glatt upp den nyfödda.

– Tacka Gud för det!

Ida tittar på sin nyfödda dotter drar in babydoften. Jag känner mig bortkommen tar min dotter i famn och säger: Hör du vad sköterskan sjunger? Behåll din krona. Du kom till världen med generna fulla av tidigare generationers budskap och sägner.

Guds rikes älskade barn du är och vet ej, att du dess krona bär.

Hörs i korridoren

Och Johan lyssnar. Du är ett älskat barn. ■

Ur ”Behåll din krona”, som ska publiceras någon gång.

Tuppar i marinad

I

*Tuppen står där
på podiet
ljuger sig blå*

*ingen får
se sina
poäng*

*men alla
måste
poängas*

*Vården
måste
bolag-as*

II

*Alla
kycklingarnas
hönsamma*

*tar sig
upp till
talarstolen*

*den storblommiga
kretongen
klibbar*

*det rinner
längs
fjädrarna*

*frågorna
duggar
tätt*

*hon tar ansats
som för att
fly*

*”man ämnar
inte skumma
gräde”*

III

*Ingen
lyssnar
längre*

*händerna
viftar
frenetiskt*

*tilläggsfrågor
till mig
till mig*

*Men patriarken
avslutar
frågestunden*

*Lunchen är
seg tupp
i marinad*

IV

*Broilern
kliver upp
i talarstolen*

*knäpper
upp
kavajen*

*harklar sig
blicken flackar
handen skakar*

*lillkammen
hänger
till höger*

”Jag vill poängtera att åttioeurotillimånaden ...”

*händerna
flyger upp i
oppositionen*

*svetten rinner
under
kavajen*

*frågorna
haglar mot
broilern*

V

*svartbroilern
har fått i
uppgift*

*att införa
fakepoliser i
landet*

*i vårt land
som hann
bli hundra*

*fakepoliser
med rätt att
skjuta*

*lugnet
rubbas i
våra byar*

*tupparna
stryper vår
nativitet*

*fakepoliser
skjuter
resten*

VI

*Tupptrion
har åter
presskonferens*

*budgetrian
är
över*

*tupparna
pickar i
mikrofonerna*

*hönsföljet
ler
och nickar*

*tupparna ökar
på oket för
de små*

*De blodiga
kammarna
vajar i takt*

Haiku

*solen smälter
marsskaren håller inte
haren plumsar*

*än är det vinter
trots att solen värmer
svettig skidare*

*smältande snö
skidspår som försvinner
krokus sticker upp*

*isen smälter
solen ser isflaken
dåna i älven*

*smulten istapp
droppat till en vattenpöl
för grodplinglor*

*tjälfri mark
vägen blir lervälling
väntar kyla*

*staket runt gravgård
hindrar inte kaniner
äta blomkransar*

*vårens fågelsång
får blommor i färger
att lysa i solen*

*fåglarna tystnar
ljuset försvinner på jord
solförmörkelse*

*vårens stenmurkla
förvälls och äts av gourmet
okokt giftig*

*vind i vassen
susar för svanungar
kråkan kraxar*

*solfäckarna
orsakar storm hos oss
månen stillsam*

*månens cykler
orsakar ebb och flod
regelbundet*

*Apollo-resor
till månen möjliga
också för mig?*

*solnedgången
som en gyllene bro
över sjöytan*

*solljuset
förstärker färgerna
moln dämpar*

*solen glittrar
på sjöytan med krusning
diamanter*

*vårens färger
grönt och gult med blå scillor
fåglar revirsjunger*

*flera hundra
sorter av äppelträd
olika frukter*

*äppelträden
blommar rikligt i maj
humlor vaknar*

*äppelträden
tävlar med körsbärsträden
vem är vackrast?*

*plötsligt växer allt
gräs, löv, blommor och kaninungar
vinterkappan bort*

*ljuset ökar
potatisen får groddar
i kylskåpet*

*våren exploderar
snabb tillväxt i april
kort sommar i Norden*

*vårvärmen drar upp
växter ur vintersömn
solljus smälter snön*

*klara färger
intensiva i solsken
nattsvarta*

*modfärgerna
växlar varje vår och höst
om fem år rätt färg*

*äppelträden
i skir, vit bröllopsskrud
tills gröna kart*

äppelblom
vårens löfte om skörd
tills frosten

regniga dagar
dämpar nyanserna
som vid starr

ringar i vattnet
vårregnet välkommet
blommor i färg

harungen
gömmar sig under blad
tills sprutkannan väter

kvällstid söker
harmamman upp sin unge
gömd under busken

vattenlöpare
eller regnringar i pöl?
gråmulen dag

vattenpölen
speglar den blå himlen
när regnet slutat

en regndroppe
bildar en ring tills nästa
tar över

dimman dämpar
naturens färger i vår
tills solen skiner

privat område
taggtrådstaket i mörker
mot äppeltjuvar

*kantstenar
skiljer rabatt från asfalt
höstlöv döljer*

*papperets vassa kant
skär sår i fingrarna
svider länge*

*på kant med grannen
om stora grenar och löv
vem krattar?*

*äppelskrott
slängs ut i naturen
vildäppelträd*

*äppelcider
bornerar i näsan
måste nysa*

*äppelträd
beskärs efter skörden
för flera frukter*

*vildapel
små och sura frukter
fågelbo på gren*

*stensockel
ådrad i gamla hus
nya jämna block*

*stenhuggare
anpassar gatustenar
i mönster*

*stenparti
i Japan vacker konst
här en hög*

*träden rodnar
vinden valsar löven
katten inne*

*lönnens gröna löv
blir röda och gula
virvlar i dans*

*vinden kyler och
regnet droppar på fönstret
fåglarna flyttat*

*vattenpölar
på asfalten blir höstens
fågelbad*

*höstfrosten biter
prunkande blommors färg
frön överlever*

*höststormar
fäller träd och river tak
ingen el igen*

*gula asplöv
eller kantareller i mossan?
måste kolla*

*kalla tår
i tunna skor saknar
yllesockor*

*depressionstid
kyla, väta och mörker
sommardrömmar*

*klarblå himmel
solljus på rödgula löv
vintern kommer*

*domarring
stenar i cirkelrund
lagarbete*

*guldringen
cirkelrunt kärlekstecken
till döden skiljer?*

*vigselringen
inte ens hjärtformig
utan cirkelrund*

*irrar i skogen
går i cirklar igen
var är hemåt?*

*snöflingor virvlar
allt snabbare runt gator
plånar ut världen*

*yrväder skapar
drivor längs hus och väg
vadar hemåt*

*hård vind och köld
jagar alla inomhus
utom mullvaden*

*isrök stiger
på havet som dimma
– ingen horisont*

*midvinternattens
köld knäpper i knutar
förfryser näsan*

*armar och ben
bryts lätt vid ishalka
– stannar hemma*

*rimfrosten gör
kristaller på trädgrenar
vackert landskap*

*kylan och fukten
känns in i benmärgen
i engelska hus*

*sol på snö
gnistrar som diamanter
bländar mig*

*snöyran gör
hunden vild och sprallig
fångar flingor*

*snön yr runt husen
plånar ut konturen
vilse i hemtrakt*

*vårvinter stormar
snö faller från granar
innanför kragen*

*snöyra på fjället
skidar upp eller ner
var finns hotellet?*

*snöstorm i fjällen
inga landmärken syns
helt vilse*

*harspår i snön
typiska ett ett två
baktass stamp*

*harar äter
gravblommor på vintern
god sallad*

*i mars månad
skaren håller haren
men inte mig*

Limerick för sandskuffare

Jag har under årens lopp skuffat många skottkärrelass sand, senare grus, från en sand- eller grushög till min stuga. Jag har utarbetat en ramsa för att hjälpa mig att hålla reda på hur många lass jag har transporterat och hur många jag ännu skall klara av. För varje lass deklamerar, eller vanligtvis bara tänker, jag en av följande strofer i limerick-form.

Antalet strofer skall motsvara antalet skottkärrelass jag har tänkt transportera. Här nöjer jag mig med tre, eftersom extra strofer bara skulle vara variationer på samma teman, då jag inte har hittat på mer än tre rim på lasset *och* *Tamanrasset*. (Hur *Tamanrasset* borde uttalas vet jag inte, men det struntar jag i.)

*Det här är det första lasset
av sand alltifrån Tamanrasset.
Än återstår två;
”se, så skall det gå!”
Also sprach Ortega y Gasset.*

*Det här är det andra lasset
av sand alltifrån Tamanrasset.
Än återstår ett,
det blir lätt som en plätt,
se’n slipper vi detta solgasset.*

*Det här är det tredje lasset
av sand alltifrån Tamanrasset.
Än återstår noll,
och se’n har vi koll
att det är slut på det här arbetspasset.* ■

Om någon hittar på andra rim får ni gärna kontakta mig på frej.wasastjerna@gmail.com

Lavendel och rosmarin

Dikten låg utskriven vid printern i det lilla rummet med böcker, fruktskål och gitarr: den såg väl genomtänkt ut med regelbundet klivande fyrradningar, som stenplattor i den terrasserade trädgården som vette ner mot Canal du Midi. Det var tidig vår; lavendeln blommade inte ännu, men ljuset var bedårande och vinden mellan två hav låg på i dalgången. Söderut började Pyreneerna; snötäckta toppar kunde anas vid klart väder.

Här printade vi, inte utan svårigheter ibland på grund av det nyckfulla och något anemiska wifi-nätverket, ut våra texter till den engelskspråkiga kursens skrivuppgifter. Jag började läsa och blev fastnaglad. Min första teori var att det var ett verk av vår redan då berömda lärare. ”Nej, den är av mig” sade kurskamaraten och Amnesty-aktivisten Angela från London, som visade sig känna till trakten från tidigare. Diktens Minerve låg bara 22 km nordväst om vår kursplats Ventenac.

Texten kastade in mig, in i traktens medeltida historia, så doftande levandegjord att det kunde ha varit igår. Det var en värld där det bland annat kunde vara farligt att hävda att Kristus hade varit fattig. De s.k. katarerna tog avstånd från kyrkans uttolkningsmonopol, rikedomar och många prästers utsvävande livsstil och sågs efter hand allt mer som teologiskt och underförstått politiskt farliga. Samtidigt stöddes de av många lokala furstar.

Franska kronans och påvens tjugoåriga korståg i Sydfrankrike (1209–1229) mot katarerna, också kallade albigenser, har i sin brutalitet av en del nutida historiker betraktats som ett tidigt fall av folkmord.

Angela Dock har vänligen gett sitt medgivande till den här översättningen från det engelska originalet av ”Massacre at Minerve, 1210”.

Massakern i Minerve 1210

*De sadlade av hästarna och svalkade deras flanker
med pilblad doppade i vatten;
luften pulserade av lavendel och rosmarin och bar
rop från nötskrika och knäppande från fladdermöss*

*Grottan var inte mycket mer än ett veck i klippan
knappt stort nog att dölja dem
De satt bland vild orkidé och Nyström
De fjärran bergen kastade skuggor välbekanta som gamla faltar*

*Där låg de med grymtande från vildsvin och lågt morrande från lo
och talade tyst, och rullade namnen på städer över tungan som vin –
Bezières, Lavaur, Corbières, Montsegur –
älskande för sista gången*

*Fyra katapulter ställdes upp runt staden,
tre mot byportarna, den fjärde, le Malevoisine,
mot Sankt Rustiques brunn. Sex veckor bara tog det.
Stenblocken träffade rakt, för att klyva byns hjärta och dränera bort allt hopp*

*Morgonen höll andan, men var bitande nog
De älskande grep varandras händer, och steg med två hundra andra in i
lågorna
Ett ögonblick såg de ut att dansa – en snårskog av katarers armar och ben
svävande i luften – tills tyngdkraften tog dem.*

** Då man vandrar ovanför Minerve, bort från makadamvägen
ser man byn grensle över de två floderna som möts
och borrar sig genom de djupa klyftorna och försvinner i sommarhettan.
I det bruna gräset hör man cikadorna rassla och trumma*

*Bortom husen med röda tak och de nötta gatorna
tomaternas dignande indiantält och fält med feta fikon,
där Levanten driver västerut
kan man känna den svaga doften av lavendel och rosmarin.* ■

Introduktion och översättning från engelska: Martin Westman

Pedagogik

*Längre in i en tidlös
sommarstugestillhet
kan man just inte komma
än i bastuskrubbens
terpentindoftande dunkel:
målburkar, bleknad båtlina
oanvänd motorsåg, udda verktyg
rostig skära, bortglömt
ringkastningsspel, längesedan
påbörjade askar trådspik
stelnade penslar*

*Letande efter passlig mindre spik
lyfter jag ner en blåvit rostig
burk som skramlar lovande
men hajar till
inför det udda innehållet:
rävfälla? handklovar?
gunghäststigbyglar?
försöker jag lugna mig själv
Lägger sedan med en rysning
lådan snabbt tillbaka
utan att närmare vilja se efter*

*viss om att jag kommit på
gamla uppfostringsredskap.* ■

En bakgrund till den här dikten är beskrivningen av doktor Schrebers "kroppsinstrument" i Heidi von Borns fortfarande mycket läsvärda roman "Månens Vita Blod" (1988): "Schrebers Kopfhalter eller Huvudhållare hade följt henne i några dagar nu ... Schrebers uppfostringsmetoder, mycket beundrade i Tyskland och Österrike, bygger på tidig tuktan av kroppen. Hans instrument är många och varierande, inriktade på olika delar av kroppen" (s.73).

Porkalaparentesen

Det hör till traditionen att dagen före julaftonen åka med bilburna släktingar till begravningsplatserna där de gamla vi minns vilar. Det är särskilt betydelsefullt att besöka kyrkogården i Kyrkslätt. Min morfars familj kom därifrån och den 23.9.1944, när Porkalaområdet måste överlätas, skrev han till min mor ”Vi hade nog räknat med den här freden men avträdandet av Kyrkslätt var den stora bomben. Det hade ingen kunnat ana att ryssen skulle komma precis på näsan vid Helsingfors. Nu har man i detta livet inte mera något ärende till sin hemsocken. I varje fall är jag glad att kriget är slut och vi skola nu envar göra det bästa av den usla freden.”

Att ”ryssen” sedan fann det bäst att avstå från det förvärvade området redan år 1956 hade man inte väntat sig. Min morfar fick alltså återse hemsocknen och hitta gravstenar som inte använts till trappor eller murats in i husgrunder vilket var fallet med en hel del andra.

Porkala runt med båt

Under Porkalaparentesen skulle trafiken trots allt gå från östra till västra Nyland. De flesta har väl hört eller minns hur tågen bytte lok och förare, hur luckor sattes för tågfenstren så att passagerarna på kustbanan inte kunde se något. Sen togs de ner igen när man var på andra sidan Porkala.

Båttrafiken fortsatte för fartygen måste komma från och till hamnarna i Kotka och Helsingfors. Med hjälp av lots navigerade de ut till farleden mot mitten av Finska Viken. För mindre båtar som inte ville gå så långt ut till havs gällde det att runda Porkala och hålla sig utanför ett tjugotal bojar som markerade den ryska gränsen och visade var det internationella farvattnet tog vid.

Min pappa var vid den tiden skeppare på Shell-båten som fraktade brännolja, bensin, gasflaskor och liknande till skärgården. Det fanns försäljning av sådant vid bybutikerna på öarna. En av dem ägdes av två generationer Vinberg, och butiken kallades Vinbär och Vinbär, men pappa sa vinbär och blåbär för att visa sig lustig. Man började ha råd att köpa utombordsmotorer vid den tiden. En Johnson 10 eller Evinrude 12 ansågs vara förträffliga. Folk i villorna började också så smått elda med olja.

Båtens frakt bestod bland annat av 140 liters oljefat av metall som lastades på i oljehamnen i Helsingfors och vinschades upp för hand innan de rullades längs bryggorna till avsedda platser. En sommardag i början av 50-talet var jag

med och satt på båthyttens tak och räknade ryssbojar. De låg ganska glest och var svåra att se i soldiset.

Det hade hänt en gång på hösten när sikten varit dålig att Shell-båten trots en van skeppare, sjökort, och kompass kommit en bit på insidan av det märkta området. Då hade ett mindre krigsfartyg dykt upp ur dimman och givit signaler att ditåt var det inte värt att komma. Sen följde fartyget med en god bit för att visa sig vara i kontroll av situationen.

Ryssarna hade nog i sina kikare sett den här båten fara förbi så många gånger att de knappast befarade att den hade för avsikt att spionera på deras kustanläggningar men de hade väl inte så mycket att göra och att jaga bort en båt var kanske den dagens höjdpunkt. ■

Utdrag ur "Reflexioner", privatpublicerad år 2017.

En morgon på Kreta

Ni som har följt med den tecknade serien om hunden Kaxen och minns hans husses kamp med att överge sin gamla gräsklippare vet hur det känns. Ingenting får förändras, allra minst på semestern. Man kommer tillbaka år efter år och allt ska vara lika, och alla människor kvar. På sin höjd får de åldras lite, bara man inte själv gör det.

Den första morgonen gick vi till ”vårt frukostställe”, som stod kvar men hade ändrat skepnad. Borta var de runda kaféborden och enkla kaféstolarna. I stället såg det ut som på Ikea.

”Vad tycker ni?”, sa servitören glatt.

”Det var bättre förr”, svarade jag, utan att tänka.

Sen förklarade jag artigt att jag var nostalgisk, och att mitt barn (som inte upplevt lika många runda kafébord och grekiska kaféstolar som jag) tyckte att de rektangulära borden och stolarna med sittdyna (i ett subtropiskt klimat) var bekväma. Och klok som han är sa han det viktigaste, ”mänskorna är ju kvar”.

I butiken mittemot klagar kassörskan Spiridoula på att hon inte har haft några pauser. De har brist på personal. Hur hänger det här ihop med den grekiska krisen?

”Immigranterna har sina egna butiker nu”, säger Spiridoula.

”I norr finns det folk utan jobb men det finns ingen inkvartering här, på grund av airbnb och turisterna”, suckar hon.

”De kan ju inte sova på stranden heller”.

”Och de lokala vill inte jobba”.

En stund senare berättar jag det som hon sa för min sons vän, som är en av de lokala. Det visar sig att han ska börja jobba som servitör vid poolen på ett ”Couples-hotell” nästa vecka. Och hans storebror som kommer hem till sommaren från ekonomistudierna utomlands ska jobba i butikskassan i minimarketen Liberty. ■

37 grader i skuggan

*Allting är fortfarande uppochnervänt
hotellsängarna växer ur väggen
från fel håll
balkongen skuggas av ett jätteträd
en grekisk gran
och jag är långtidsarbetslös och lat*

*

*I solstolen framför mig
snarkar en dansk
Badhotellet 2019
i vattenbrynet
skriker en flock ungar
som om de slaktas
de badar med en uppblåsbar flamingo
stor som en liten etta*

*

*Kring bassängen låter det
som i en Astrid Lindgren-film
jag är ett wallraffande mumintroll
som tränar för en hemlig badolympiad*

*

*Skugga är det bästa vädret
inte halvmulet eller mulet
regn eller snöslask
utan skugga
från en brännhet sol*

*

*Någon har vispat ihop
havet med himmelen*

*om morgnarna duckar jag för svalorna
som flyger lågt över simbassängen
om kvällarna flyger vi högt över trädgården
och gör skrivtecken i luften*

*

*Månen är försvunnen
första gången som den blev kvar
därhemma*

*

*Gudarna har kryddat mitt vin
med sömnmedel
bara ett litet glas
”on the house with our love”
de släpper inte taget
om mina drömmar
till sist sliter jag mig loss
och går till bageriet för att köpa frukost*

*

*Solkräm säljs med rabatt
nu återstår bara
väntan på regnet
palmerna är bruna och torra
turisterna likaså*

*

*Vulkanutbrott på Stromboli
kan inte askan blåsa österut
så att vi får stanna
på vår semesterö
en vecka till*

*

*Det gäller att inte få
solkräm i diktsamlingen
honung på fingrarna
sand i hjärnan
inte lämna
vattenglasen obevakat på balkongen
eller överge drömmarna*

Myggan Maggans berättelse

Myggan Maggan föddes en tidig vårdag i ett litet träsk. Hon var sin mammas tjugofemte barn så hon fick klara sej själv. Först var hon ett av de många mygg-ynglen som simmade i träsket och försökte undvika att bli mat åt alla fåglar som utan förvarning stack ner näbben i vattnet. De svalde både syskon och bryllingar, alla som inte var på sin vakt.

Maggan hade tur. Hon lyckades hålla sej undan alla näbbar och efter att ha förpuppat sig på ett vasstrå var hon plötsligt en flygfärdig mygga. Hon klättrade lite högre upp på strået och satt där och torkade i solen. När vingarna torkat bredde hon ut dem, tog ett skutt ut i luften och viftade förskräckligt med vingarna. En liten vind hjälpte till och hennes första, något vingliga flygtur gick till ett timotejstrå uppe på land. Hon klamrade sej fast vid det och satt där och hämtade andan. Hon hade faktiskt flugit!

Då damp en större mygga ner bredvid henne. Den myggan var röd inne i magen och så tung att timotejstrået bägnade.

”Jag är din mamma,” sa den andra myggan. ”Du får själv skaffa dej mat. Ni är alldeles för många barn för att jag ska hinna ge er alla mat. Du hittar din mat i blommor. Den kallas nektar. Det röda jag har i mej kallas blod och det suger du ur allt stort som rör på sej. Du känner det på lukten. Det behöver du för att själv få barn.”

Mamma försvann och Maggan satt kvar och vilade sej. Hon kände sej lite förvirrad över att inte längre vara i vattnet. Här i luften var det så många ljud som inte hördes under vattnet eller som hördes bara svagt. Det var vindens brus i träd och gräs, fågelsång och svagare men alldeles tydligt surr av olika insekter. En enda kakafoni, tyckte Maggan. Men småningom vande hon sej vid oljudet och det sjönk till ett bakgrundssurr som hon inte längre tänkte så mycket på.

Först när en hel svärm av hennes släktingar med ett högt inande kastade sej över något brunt med fyra ben och lång svart svans hörde hon hör högt myggor kunde låta. Lät hon också så? Förskräckt fladdrade hon med vingarna och konstaterade att det lät lika, bara mycket tystare eftersom hon var en ensam mygga. Då bestämde hon sej för att aldrig delta i någon svärm. Hon skulle hitta sin mat på egen hand, och göra det så tyst hon kunde.

Maggan tränade flygning. Hon steg så högt hon vågade. Hon gjorde volter och lät sitt tysta jubelskri, som ingen annan kunde höra, kastas mot molnen.

Maggan älskade att flyga och hon blev bättre och våghalsigare för varje gång. Tack vare att hon var ensam lyckades hon undgå att bli fåglarnas mat. Där högt uppe under molnen var det bara tornseglarna som höll till, och de brydde sej inte om Maggan. Det var inte mödan värt att öppna näbben för en enda mygga när man med öppet gap kunde plöja igenom en hel svärm och svälja trettio eller flera på en gång.

Maggan iakttog fåglarna och förstod att det var det att hon var ensam som gjorde att de inte brydde sej om henne. Det var en bekräftelse på att hennes beslut att inte söka sej till någon svärm var rätt. Samtidigt var det trist att vara alldeles ensam och inte ha någon att prata med. Senast när magen knorrade måste hon söka sej neråt för där bland molnen fanns inget att äta.

Mot kvällen sjönk hon långsamt neråt i spiral och landade till slut på toppen av ett timotejstrå. Där satt hon en stund och spejade åt alla håll. Först såg hon bara grässtrån men så fick hon syn på något gult som nickade lite i vinden. Hon flög dit och borrade in sin sugsnabel i blomman och sörplade i sej. Det var gott det där som mamma kallat nektar.

Runt henne surrade runda lurviga varelser som var gul- och brunrandiga. En kom lite för nära och knuffde undan henne medan han surrade lite aggressivt.

”Ursäkta!” sa Maggan. ”Vem är du?”

”Hubert Humla och du är i vägen. Maskrosorna är mina.”

”Oj förlåt jag visste inte att någon ägde dem.”

”Bry dej inte om Hubert”, sa en annan humla. ”Han ska alltid försöka köra bort alla andra. Det finns tillräckligt med nektar för oss alla. Jag heter Himla”, fortsatte den trevligare humlan.

Plötsligt rörde sej något en bit bort. Något vitt som försvann i höet. Maggan flög närmare och såg att det vita fortsatte i något som var rött. Det var ett stort djur som vaktade på något vid ett hål i marken. Det luktade blod lång väg om djuret. Maggan flög försiktigt fram och satte sej längst ut i det vita. Hastigt konstaterade hon att där inte fanns något blod så hon flyttade längre fram tills hon kom till det röda området. Där kändes det att det fanns mat under håret och hon stack försiktigt in sitt sugrör och började suga.

Djuret märkte ingenting men i samma ögonblick som Maggan var klar med sin måltid hoppade det rakt upp i luften och ner på något som pep förskräckt och sedan tystnade. Maggan hann just få ut sitt sugrör utan att det bröts innan hon tumlade baklänges i höet. Hon landade på mage och låg där och pustade alldeles vimmelkantig.

När hon lyfte på huvudet upptäckte hon att hon inte var ensam. Bredvid henne låg två humlor. Den ena rörde sej inte. Den andra var Hubert och han

verkade vara ännu mera vimmelkantig än hon. Han låg på rygg och surrade och tycktes inte kunna vända på sej.

Innan Maggan hunnit fundera ut om hon borde försöka hjälpa honom hördes det ett högt inande i luften ovanför dem. Där kom ett besynnerligt följande. Fyra myggor höll något platt mellan sej. Före och efter dem flög fyra andra myggor två och två. De gick ner och landade bredvid Hubert och de som bar den platta saken lade ner den och så hjälptes alla åt att vältra över Hubert på den. Han märkte inte ens vad de gjorde, så borta var han.

”Varför gör ni så där?” frågade Maggan nyfiket en av följeslagarmyggorna.

”Vi är ambulansmyggor. Vi rycker ut när det kommer ett larm att någon har skadat sej. Vi plockar upp den skadade och för den till sjukhuset där de gör den frisk igen.”

Det lät ju intressant. Maggans ögon lyste när hon undrade: ”Kan vem som helst bli ambulansmygga?”

”Kom med. Vem som helst kan bli testad och om man klarar testet så får man utbilda sej och bli ambulansmygga. Man måste bara klara av det psykologiska.”

Maggan vågade inte fråga vad psykologisk betydde. Hon skulle säkert få veta det om hon följde med. Det lät intressant och hon var trött på att vara ensam. Så när myggorna lyfte med Hubert, som var ganska tung, följde hon efter på lite avstånd. Myggorna landade vid en stor byggnad av lera som vitnat i solen. En nyckelpiga kom ut och sa vart de skulle föra Hubert. Maggan och hennes nyfunna vän stannade utanför.

”Vad är det här för ett ställe?” frågade Maggan.

”Det är doktor Ninnis klinik. Doktor Ninni är en nyckelpiga men hon botar alla som kommer hit. Hit brukar vi föra de patienter vi hittar som inte är så dåliga att de måste tas in på sjukhus. Vad heter du?”

”Maggan.”

”Jag heter Mårten, trevligt att träffas. Om du verkligen är intresserad av att bli en ambulansmygga, kan jag följa dej till vår chef och presentera dej. Hon får sedan bestämma om du duger.”

”Ja tack”, sa Maggan och blev lite darrig i benen redan av tanken.

”Kom. Jag hinner följa dej till myggornas ambulansinstitut innan nästa utryckning kommer, om vi är snabba.”

Mårten satte högsta fart uppåt mot det blå och mot skogen. Maggan blev långt efter, men så ökade hon sin fart till max och hann ikapp honom. Mårten nickade uppskattande.

”Du har just klarat första testet. När det blir utryckning gäller det att vara snabb och det tycks du vara.”

De flög långsammare sida vid sida in i skogen som tätade allt mera.

Längst inne i skogen inne i en gammal gran med hängande grenar fanns myggornas ambulansinstitut. Det såg ut som ett övergivet getingbo, men Mårten påstod att det hade byggts av de första lärarna och rektorn för institutet. Förstås kunde det vara byggt efter ritningar över ett getingbo. Ingen av byggarna fanns längre i livet så man kunde inte fråga dem.

Vid ingången stod två vakter på pass. Mårten gav sitt kodnamn och presenterade Maggan som en vän och så fick de gå in. I hallen låg hjälmar och annan utrustning på bänkar och flera bårar stod ställda mot väggarna.

”Bårarna hör till oss. Hjälmarna och det andra är brandkåristernas. De behöver visserligen inte rycka ut så ofta. Om det blir brand i skogen, är det oftast människorna som har orsakat den och de har mycket effektivare brandsläckningsutrustning än vi. Det vi gör är att vi larmar dem, om de inte själva upptäcker att det brinner.”

”Hur gör ni det?”

”Någon av oss flyger in och sticker jourhavande brandmästaren på näsan och hoppas att han känner lukten av rök när han vaknar. Hittills har det lyckats. Visserligen har det hänt att larmmyggan blivit ihjälslagen i villervallan, men då har den dött för en god sak. Den har räddat alla som bor i skogen.”

Mårten flög vidare genom en mörk korridor. Maggan följde efter och tittade sej nyfiket omkring. Det fanns dörrar på båda sidor av korridoren, men de var stängda och det hördes inget från dem.

”Det är klassrum”, sa Mårten när han såg hennes frågande blick. ”Om du blir antagen till skolan, får du tids nog se tillräckligt av dem.”

Längst bort i korridoren knackade Mårten på en dörr. De hörde ett bestämt ”Kom in” och han öppnade dörren. De kom in i ett kontorsrum med ett stort skrivbord och några besöksstolar runt ett konferensbord. I en snurrstol bakom skrivbordet satt en mygga i vit rock och mössa med sjukskötaremblem på.

”Jaha Mårten”, sas myggan. ”Fick ni inte en uttryckning nyss?”

Mårten skruvade på sej och tittade ner på skrivbordet.

”Jo och vi förde en humla, enda överlevande, till Ninnis klinik. På olycksplatsen stötte vi på Maggan som undrade vad man ska göra för att bli ambulansmygga. Jag tänkte att vi hinner hit innan nästa uttryckning kommer.”

Myggan vände blicken mot Maggan och såg inte riktigt lika barsk ut.

”Så du undrar hur man blir ambulansmygga.”

I det samma började en stor lampa i taket blinka rött.

”Jag tar det. Vi ses”, sa Mårten till Maggan och borta var han.

”Vad heter du?” undrade myggan i skötaruniform och nickade mot en av besöksstolarna.

Maggan slog sej ner i den och berättade kort vem hon var och varifrån hon kom.

”Jag heter Ines och förestår det här ambulansinstitutet. Jag är alltså rektor och det är jag som bestämmer och fattar alla svåra beslut. Förstår du det? Jag finner mej inte i lata elever som inte gör det dom ska”, hon spände ögonen i Maggan som nickade lite förskräckt.

”Du behöver inte vara rädd. Om vi antar dej och du sköter dej kommer du och jag aldrig att ha några problem.”

Maggan nickade att hon förstätt. ”Mårten sa något om psykologiska test?”

”Det betyder att jag ställer dej vissa frågor för att se om du är lämplig som ambulansmygga. Det viktiga är att man är snabb. När larmet går handlar det om minuter. Så ska du tåla att se blod – ja det gör ju alla vi myggor. Men på humlornas utbildning har vissa svimmat när de sett blod.”

”Är humlorna också ambulansförare?” frågade Maggan förvånat.

”Alla flygfän har sin egen utbildning och så har vi jour turvis. Det finns alltså humlor, getingar, bin och flugor utöver oss. Vi är det klenaste gänget så jag brukar föreslå besök på gym för mina elever. Att flyga en längre sträcka med en medvetlös humla tar på krafterna.”

”Vidare ska du ha intresse för andra och vara beredd att glömma dej själv och din bekvämlighet när larmet går. Alla har rätt att få hjälp av ambulansen. Du behöver inte tycka om dina patienter, men du måste hjälpa alla när du har jour. Vad tycker du – fyller du måttet?”

Maggan funderade noga innan hon svarade:

”Jag är nog tillräckligt snabb, det konstaterade också Mårten på väg hit. Blod klarar jag av att se och jag har inget emot att hjälpa dem som behöver min hjälp. Så särskilt stark är jag inte, men jag kan tänka mej att börja på gym.”

”Varför vill du bli ambulansmygga? Är det för spänningen?”

”Kanske lite, men mest för att få ett sammanhang. Jag vill inte ingå i en stor myggsvärm. Hittills har jag levt ensam, men det är trist att inte ha någon att prata med och att inte riktigt ha någon mening med sitt liv. Det är kanske det jag vill – hitta en mening och ett sammanhang för mitt liv.”

”Och det är?”

”Till exempel att hjälpa sådana som råkat illa ut.”

Ines satt tyst en stund och funderade. Sedan såg hon upp på Maggan.

”Okej jag antar dej till nästa utbildning men du måste bli mycket starkare, annars kommer du aldrig att orka flyga med en bår med en tung patient. Jag antar att du kan alla grundläggande saker?”

Maggan såg ut som ett frågetecken och Ines förtydligade:

”Läsa, skriva och räkna måste man kunna för att bli antagen till ambulansutbildningen.”

”Var lär man sej sådant”, undrade Maggan och ville sjunka genom golvet av skam. Hon hade ingen aning om vad det var.

”Normalt skulle det inte gå, men nu råkar jag just ha läst en annons i Granbladet om att Biskolan har utvidgats till att gälla alla flygfän. Du anmäler dej till deras grundkurser och går samtidigt på gym. Om du anstränger dej, kanske du kan läsa, skriva och räkna och har fått lite muskler tills nästa kurs börjar. Det är om en månad.”

Maggan kunde inte annat än lova göra sitt bästa. Lite nere flög hon sakta hemåt mot sin äng. I morgon skulle hon ta reda på var skolan fanns och om det berodde på henne skulle hon börja lära sej läsa redan då. ■

Epilog

Det här känns lite konstigt. I ungefär tio år har jag som ordförande för Nylitt ansvarat för Manus och skrivit förordet. Nu tänkte jag i stället skriva ett slutord, mitt slutord som ordförande för föreningen.

För ungefär tolv år sedan blev jag tillfrågad om jag kunde tänka mig att bli ordförande för föreningen och försöka väcka den ur den törnrosaslummer den fallit in i. Jag sa ja och tänkte jag ger ordförandeskapet fem år. Men efter de fem åren var det ingen som ville ta över så jag fortsatte i sex år till. Fort har de åren gått, som bekant går ju tiden fort när man har roligt. Och det har vi ju haft åtminstone i styrelsen och att döma av den respons jag har fått efter något evenemang så har också medlemmarna haft roligt.

Vi har deltagit i bokmässan i Helsingfors både med monter och program, i Bokkalaset i Raseborg med sponsrad busstransport och program, haft uppläsningkvällar på Arkadia International Bookshop och litterära matinéer i samarbete med Helsingfors Arbis. Vi ordnade en väldigt välbesökt afton med poesi och sång tillsammans med kören Furorna och med Åke Grandell som värd. Dessutom har vi haft skrivarkurser av olika slag och en av föreningen sponsrad lektörstjänst som har varit väldigt populär bland medlemmarna. Och förstås Manus dit alla får skicka in sina bidrag.

Nu har jag lämnat över en aktiv förening till nästa ordförande, och det känns bra. I april i år flyttade jag tillbaka till mina rötter, d.v.s. till Vasa, därifrån jag kom 1987. Det blev alltså 32 år i Helsingfors med översättarjobb på staten. Den 2 maj började jag jobba som övertranslator på Vasa stad. Jag har alltså flyttat över till det kommunala. Hittills har jag trivts mycket bra. Det jag översätter nu är mycket närmare det vanliga livet än den lagstiftning jag översatte tidigare, de 13 senaste åren som försvarsministeriets svensköversättare. Jag har sju medarbetare och de är alla trevliga.

För tillfället bor jag på hyra och mitt hem står kvar i Helsingfors. Om ett år börjar jag kanske fundera på något eget. Men jag har en inglasad balkong med utsikt mot en park med lindar som har doftat jättegott den senaste månaden. I parken bor bland annat harar. En av årets ungar brukar sitta under min balkong och äta gräs. Den är så söt. Jag har två kvarter till havet. Till jobbet är det för tillfället sju kvarter så jag får en passligt lång morgonpromenad. Vi är utlokaliserade i två år för Styrelsegården renoveras just nu. När den är klar har jag bara fem kvarter till jobbet.

Jag är fortfarande medlem i Nylitt men har också gått med i systerföreningen Svenska Österbottens litteraturförening. Jag tänker komma till bokmässan i Helsingfors både nu och under kommande år. Hoppas vi ses då.

Glada skrivarhälsningar från Ursula, f.d. ordförande

Recensioner

Flickan på udden

Karin Collins: Flickan på udden. Schildts & Söderströms, 2019.

Ja, det här är en riktig bok med en genomtänkt berättelse. Författaren har gjort jobbet och läsaren behöver inte göra det, som fallet är med flera unga författare i dag. Debutanten Karin Collins tar oss med till sin barndomsstad Hangö i slutet av 1970-talet och ger oss – via brevskrivning mellan Märta och hennes man Evert, som är till sjöss – en inblick i hur det var i småstaden på 1950-talet. Alla som har varit i Hangö känner igen sig.

Boken börjar med en gruvlig beskrivning av en flock hungriga måsar som kalasar på ett brottsoffer. Men låt er inte avskräckas. Sedan är det mest Hangö-idyll, även om en liten flicka har tappat bort sin mamma och måste tillbringa sommaren hos tant Märta, som inte är släkt med henne och dessutom har sy-filis.

För en gångs skull har vi en bok som inte duckar för språkproblematiken i vårt land. Huvudpersonen Lo är sju år och kan ännu inte finska och hennes finska granne kan inte svenska. Det märks att författaren själv numera är bosatt i England. En i Finland bosatt författare skulle antagligen vara drabbad av självcensur i denna fråga.

De i boken förekommande rasistiska kommentarerna är också så elaka att författaren knappast har hittat på dem. Kanske har hon hört dem i sin barndom.

Det är svårt att skriva om boken utan att avslöja något om intrigen. Samtidigt som det är en trevlig berättelse om det enkla sommarlivet på 1970-talet är det en spänningsroman.

”Jag ville skriva om Hangö som jag minns det från när jag var riktigt liten. Världen var annorlunda då, och människorna också. Men känslorna – kärlek, skräck, längtan och avund – har inte förändrats”, säger författaren själv på bokens baksida.

Man får hoppas att Karin Collins fortsätter att skriva. Svenskfinland har rum för flera deckardrottningar.

Petra Österman

Nedräkning

Birgitta Boucht: Nedräkning. Schildts & Söderströms, 2019.

I boken finns ett kapitel om döda som pockar på uppmärksamhet och vill att man ska minnas deras dödsdagar och födelsedagar. De har naturligtvis alldeles rätt. Självt minns jag inte vem som dog före, min pappa eller min morfar, antagligen morfar för jag kan inte minnas att jag såg honom på pappas begravning.

Döden spelar en avgörande roll för bokens tillkomst såtillvida att författaren föll då hon skulle stiga av bussen och kunde ha förolyckats. Men som tur var lever hon vidare och fortsätter att skriva.

I boken umgås Birgitta Boucht med både levande och döda, bland annat med ett aborterat barn som vuxit upp och blivit en vacker man.

”Månen strör silver, socker, sackarin över onda och goda.”

Om en del berättelser känns för fantastiska för att vara sanna så har författaren garderat sig med ett citat av Theodor Kallifatides: ”Man kan inte lita på sina minnen. Hur kan man då lita på andras?”

Döden genomsyrar boken, också en tidigare resa på Balkan kretsar kring funderingar om döden och livet:

”Resan blir en tidsresa, genom historien, genom våra egna liv. I en plastgondol högt ovan markytan tvingas vi till tystnad och eftertanke. Om vi störtar nu, vad lämnar vi då ogjort efter oss? Och gjort?”

Boken är indelad i korta kapitel och texten är större än vanligt. Här finns också en hel del dikter.

*Det är aldrig för sent
att slå världen med häpnad
att svara på brev från de döda
att be om förlåtelse
att tolka drömmar till sin egen fördel
att förälska sig, förälska sig, förälska sig
att upprepa sig*

Petra Österman

Den försiktiga resenären

Merete Mazzarella: Den försiktiga resenären. Schildts & Söderströms, 2019.

”Det krävs mod att förstå att livet är en upprepning, och att detta är livets skönhet.” Det här Kirkegaard-citatet är från Merete Mazzarellas bok *Linjer mellan stjärnor* (2002). I boken skriver Mazzarella att hon är en ängslig resenär. Sjutton år senare ger hon ut en bok med namnet *Den försiktiga resenären*. Ängslig eller inte, åtminstone har hon fortsatt att resa. Inte ens terror-dådet mot turister i Tunis 2015 avskräckte henne, fastän hon själv var i staden när det hände. Flera av hennes medpassagerare på kryssningsfartyget dog i attacken mot Bardo-museet.

Mazzarella tar oss med på en kryssning till Amazonas. Det är intressant läsning för någon som jag som aldrig har varit på en längre kryssning. Jag börjar smått längta till Mazzarellas hyttbalkong ända tills jag inser att om jag någon gång anser mig ha råd att fara på kryssning kommer jag knappast att kosta på mig en hytt med balkong.

Jag läser avsnittet om kryssningar i en vattenpark. Liksom Mazzarella försöker jag lära mig att leka.

Det är också intressant att läsa om Mazzarellas barndom och uppväxt. Försöker föreställa mig professor emerita som tonåring på internatskolan i England iklädd sommarskoluniformen en röd-och-vitrutig bomullsklänning. Samma uniform som hon känner igen på skolflickor i Australien ett människoliv senare.

I Australien är Mazzarella till sin glädje inte turist utan gäst. Hennes man är gästprofessor i Brisbane i sex veckor, de får nya vänner och hon förälskar sig i landet. Nästa år åker de tillbaka till samma ställe vid samma tidpunkt, oktober–november, då det är vår och försommar i Australien. Och det finns mycket att sakna när de åter måste resa hem.

”Nu är vi hemma. När jag har svårt att somna försöker jag koncentrera tanken på en vit pelikan men det visar sig att den lyser för starkt, det går bättre om jag tänker på en svart and. När jag sedan vaknar mitt i natten minns jag hur det lustiga lilla låset till balkongdörren känns i handen. Jag tycker att jag borde kunna stiga upp ur sängen, ta några steg och öppna det. Det är ofattbart att det är tiotusen kilometer borta.”

Det är smärtsamt att vakna upp och befinna sig på andra sidan jorden. Mazzarella har åtminstone sin kära L bredvid sig, var än på jorden de befinner sig, och sin bärbara dator.

Petra Österman

Mellanblad

Heidi von Wright: Mellanblad. Schildts & Söderströms, 2018

Är poesi inte alltid en lek med ord? För Heidi von Wright har leken blivit något av ett kännetecken.

era röster ligger där jag senast såg dem

*sover med anteckningsboken
nära till hands för att
befrias från*

*infall
avfall
överfall*

Men hon skriver starka naturdikter.

*varje gång vi ser citronfjärilen
vet vi att vi kommit rätt*

*en morgon ror jag ut på en sjö
naturen bara ligger där
ingenting annat
allt*

Hon är som bäst i klimatikter som den här.

*alla talar om vattnet
om hur klart det var
när de var barn utom
de som är barn*

Också jag minns hur klart vattnet var i barndomen, i mitt fall i den yttre skärgården i Esbo. Hur man kunde se botten. Och om jag minns fel finns det ett gulnat foto taget på Kaparen som bevisar det.

Petra Österman

Jag tänker på nötskrikor

Michel Ekman: Jag tänker på nötskrikor. Schildts & Söderströms, 2019.

Än en gång påminns man om att man borde skriva dagbok. Michel Ekmans *Jag tänker på nötskrikor* består av dagboksanteckningar från mitten av april 2013 till slutet av december 2018. Boken utkom i april 2019. Det är inte längre så långt mellan avslutat manuskript och utgivning som det en gång i tiden var.

Naturligtvis frågar man sig om boken består av ett urval av Ekmans dagböcker eller om han inte skrivit dagbok varje dag. Hur som haver så har man trevligt sällskap av Ekman. Han promenerar omkring i Helsingfors och gör utflykter, ibland med sin fru Pia (Ingström), men oftast allena. Han fågelskådar och filosoferar. Ibland går han till Helmi för att få håret klippt. Frisyren bestäms av hans fru.

Han läser böcker, håller föredrag om böcker som han skrivit och går på bio.

En recensent i *Ny Tid* anklagade författaren och boken för brist på känslor. Jag håller inte med. Visst finns här känslor: oro för barn och fåglar, kärleken till hustrun Pia och gråten på bio. Samma recensent kritiserade Ekman för att han anlitar städerska. Han hade missat att författaren är allergisk och antagligen inte kan städa så mycket.

Författaren går på strömmingsmarknaden på Salutorget och bekymrar sig för att fiskarna blir allt färre. Han kommer med ett intressant förslag:

”Kunde inte strömmingsfisket och strömmingsinläggningen klassificeras som finlandssvenskt kulturarv, jäms med poesin och körsången? Sen skulle Konstsamfundet, som ju annars kastar bort pengar på de märkligaste saker, utlysa några mångåriga stipendier för unga fiskare, med obligatorisk närvaro på strömmingsmarknaden?”

Ekman lever bland böcker och författare och iakttar också vad andra läser, t.ex. på metron. När han själv glömmer kvar en bok lämnar någon annan in den på biblioteket.

Jag gör en mental anteckning om att jag äntligen måste läsa Virginia Woolf och kanske kolla upp denne W.G. Sebald. Kanske man borde flytta till Drumsö också, i ett parallellt liv, eller åtminstone ta metron till Östra centrum och gå på kafé Saray Baklava. Gick förbi där bara för en vecka sedan, men det var innan jag läste *Jag tänker på nötskrikor*.

Petra Österman

Alla orden i mig

Karin Erlandsson: Alla orden i mig. Schildts & Söderströms, 2019.

Jag läste boken på semestern, vilket kanske var ett misstag för vem som helst blir stressad av den. Om inte annat så får man en känsla av att man borde städa, för att inte tala om att skriva. Frågan inställer sig också om det är okej att jobba ihjäl sig. Författaren är dubbelarbetande (och har familj). Det är fascinerande, om än utmattande att läsa om hennes vardag. (Aldrig har det känts så bra att inte vara författare.)

Karin Erlandssons dagbok är en otrolig kontrast till den andra dagboks-boken, Michel Ekmans Jag tänker på nötskrikor, som närmast är en bok om att göra ingenting medan Erlandssons är en bok om att göra allting. Jag får en känsla av att hon gör mer under fyra år än andra gör under en livstid.

Det heter att författare inte kan skriva om arbete för att de inte vet något om arbetslivet. Här har vi då en bok om författandet som arbete. Vi får en inblick i hur det arbetet kan vara även om Erlandsson knappast är representativ för författare i allmänhet. Hon kan antagligen beskrivas som ett undantag, en författare som kan leva på sitt arbete, och en person som aldrig är ledig. Hon skriver med bettskena för att få det att gå ihop. Hon är hård mot sig själv men också mot andra. Läs kapitlet Tusen ursäkter. Här är några tuffa råd därifrån:

”Välj texten framom sömn, tv-serier och bjudningar”.

”Du kan inte skriva en bok utan att offra något annat.”

”Har man bestämt sig för att skriva är allt som håller en från skrivandet ursäkter, goda och mindre goda, men icke dess mindre ursäkter.”

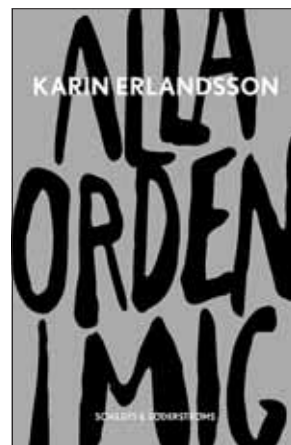
”Första steget är att inse att allt är ursäkter. Efter det kan man välja att force-ra rädslan, att kasta sig rakt in – och så har man plötsligt skrivit första sidan. Eller så ger man upp.

Då kanske man inte vill tillräckligt. Det är faktiskt så enkelt, och förkrossande, att viljan att skriva måste vara större än viljan att tro på sina ursäkter. Då lyckas man.”

Erlandsson tror att hennes bok Pojken är urusel, men den hyllas. ”Jag vet tydligen ingenting alls om mitt skrivande”, konstaterar hon förvånad. Det här känner man ju igen, att man inget vet om sitt eget skrivande.

Men visst kan man lära sig en hel del av Karin Erlandssons bok, och om inte annat så är det fascinerande läsning, lite som att läsa om en utomjording som lever skrivande mitt ibland oss.

Petra Österman

Innehåll

<i>Solveig Williams</i>	Kära läsare!	3
<i>Ci Ahlqvist</i>	Hur länge ska mammor leva	4
<i>Iris Backlund</i>	Den dolda kammaren	6
<i>Tibu Borgstén</i>	Jag satt med en plåtask	10
<i>Torolf Ekholm</i>	Minnen från barndomen	12
<i>Solveig Eriksson</i>	Sensommar	14
<i>Agneta von Essen</i>	Maria Åkerblom – ond eller god?	20
	Två pojkar leker i sanden	22
<i>Ann-Marie Forsberg</i>	Sångaren som inte ville sjunga	23
<i>Gerd-Peter Löcke</i>	Vandringsord	25
<i>Gunilla Malm</i>	Dikter	27
	(Till Miko)	28
<i>Majlis Malmström</i>	Barnpigor	30
<i>Elisabeth Morand</i>	Mamma och Jarl Hemmer	33
	Leningrad år 1976 och Oktobrjskaja.	35
<i>Monika Riihelä</i>	Kräftskiva i mars	37
<i>Elisabeth Sandelin</i>	Johan Appलगren, Åbo 1891	39
<i>Catherine Sid</i>	Tuppar i marinad	42
<i>Marianne Ståhlberg</i>	Haiku	47
<i>Frej Wasastjerna</i>	Limerick för sandskuffare	56
<i>Martin Westman</i>	Lavendel och rosmarin	57
	Pedagogik	59
<i>Solveig Williams</i>	Porkalaparentesen.	60
<i>Petra Österman</i>	En morgon på Kreta	62
	37 grader i skuggan	63
<i>Ursula Vuorenlinna</i>	Myggan Maggans berättelse.	66
	Epilog	72
Recensioner		
<i>Petra Österman</i>	Karin Collins: Flickan på udden.	74
	Birgitta Boucht: Nedräkning	75
	Merete Mazzarella: Den försiktiga resenären.	76
	Heidi von Wright: Mellanblad	78
	Michel Ekman: Jag tänker på nötskrikor	79
	Karin Erlandsson: Alla orden i mig	80

Mera uppgifter om Nylands litteraturförenings verksamhet
och aktuella aktiviteter hittar du på vår hemsida
nylitt.webbhuset.fi

Anslut dig nu!

